

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

Nr 10/2015

ISSN 1731-030X

W numerze:

Aleksandra Klich

Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia

Mateusz Dróżdż

Tryb i zasady sprzedaży egzekucyjnej udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku ograniczenia ich zbywalności

CURRENDA

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

PRZEGLĄD PRAWA EGZEKUCYJNEGO

Czasopismo naukowe komorników sądowych
Miesięcznik

KOMITET REDAKCYJNY:

REDAKTOR NACZELNY

Prof. nadzw. dr hab. Sławomir Cieślak

REDAKTORZY TEMATYCZNI

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski – prawo postępowania egzekucyjnego

Dr Tomasz Banach – prawo dotyczące ustroju samorządu komorniczego

REDAKTOR JĘZYKOWY

Mgr Magdalena Ruzicka – język polski

SEKRETARZ REDAKCJI

Dr Grzegorz Sikorski

RADA NAUKOWA

Prof. zw. dr hab. Janusz Jankowski

Prof. dr hab. Vytautas Nekrošius

Prof. zw. dr hab. Andrzej Jakubecki

Dr Tomasz Banach

Dr Anna Barańska

Dr Zenon Knypl

Dr Michał Krakowiak

Dr Rafał Łyszczyk

Dr Mariusz Sorysz

LISTA RECENZENTÓW CZASOPISMA

Prof. Natalie Fricero

Prof. nadzw. dr hab. Agnieszka Góra-Błaszczkowska

Prof. dr hab. Elwira Marszałkowska-Krześ

Dr hab. Izabella Gil

Dr hab. Andrzej Jarocho

Wersją pierwotną czasopisma jest wersja drukowana.

Redakcja nie zwraca niezamówionych tekstów oraz zastrzega sobie prawo do skracania tekstów. Uprzejmie informujemy, że przesłanie tekstu artykułu czy opracowania na adres redakcji wiąże się ze zgodą na jego ewentualne opublikowanie na łamach czasopisma i przeniesieniem na wydawnictwo przysługujących do niego praw autorskich. W przypadku zaistnienia okoliczności uniemożliwiających przeniesienie praw autorskich do tekstu na wydawcę, autor zobowiązany jest niezwłocznie powiadomić o tym fakcie redakcję. Redakcja zastrzega sobie także prawo do dokonywania w nadesłanych tekstach skrótów, poprawek stylistycznych, językowych i interpunkcyjnych, wprowadzania śródtytułów, a także innych zmian, niemających jednak wpływu na ich zawartość merytoryczną. Tezy zawarte w artykułach stanowią wyraz poglądów autorów i nie muszą odzwierciedlać poglądów Redakcji.

Nakład 730 egz.

Sopot 2015

© Copyright by

Currenda Spółka z o.o.

ISSN 1731-030X

Currenda Sp. z o.o.

al. Niepodległości 703A, 81-853 Sopot

e-mail redakcji: ppe@currenda.pl

tel. Sekretarza redakcji: 602 720 142

e-mail: Sekretarza redakcji: grzegorz.sikorski@currenda.pl

tel.: 58 550 38 75, 58 550 38 76, faks: 58 550 38 75 w. 26

www.sklep.currenda.pl

www.currenda.pl/przeglad

W NUMERZE:

ARTYKUŁY

- 9 Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia**
IT Instruments in Acquiring Information
by the Bailiff in Enforcement Proceedings. Selected Issues
*dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego,
WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*
- 31 Tryb i zasady sprzedaży egzekucyjnej udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku ograniczenia ich zbywalności**
Mode and Principles of Sale by a Writ of Execution of Shares
in a Limited Liability Company in the Event
of Their Limited Transferability
*dr Mateusz Dróżdż, radca prawny, adiunkt w Katedrze
Prawa Gospodarczego Uczelni Łazarskiego*

GLOSZY

- 45 Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 października 2014 r. (II GSK 1466/13)**
The Gloss to the Judgment of the Supreme Administrative
Court of 24 October 2014 (II GSK 1466/13)
*dr Tomasz Brzezicki, radca prawny, adiunkt w Katedrze Prawa
Administracyjnego WPiA Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu;
Jarosław Grajkowski, Komornik Sądowy przy Sądzie Rejonowym w Toruniu*

RECENZJE

- 53 Recenzja książki Grzegorza Sikorskiego**
Prawo bankowe. Komentarz, C.H. Beck, Warszawa 2015
Review of the Monograph by Grzegorz Sikorski "Banking Law.
Commentary", C.H. Beck, Warsaw 2015
*dr hab. Jerzy Ciszewski, Katedra Prawa Handlowego
i Międzynarodowego Prawa Prywatnego WPiA Uniwersytetu Gdańskiego*

SPRAWOZDANIA

- 55 Informatyzacja postępowania egzekucyjnego – stan obecny i perspektywy. Sprawozdanie z VII konferencji z cyklu „Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości”, Warszawa, 20 maja 2015 r.**

Computerization of the judicial and enforcement proceedings – current state and perspectives. Report on the VII conference of the series: “Computerization of the justice system”

Warsaw, 20 May 2015

*dr Aleksandra Klich, Katedra Postępowania Cywilnego,
WPiA Uniwersytetu Szczecińskiego*

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 249 zł brutto

EGZEKUCJA SĄDOWA W PRAWIE POLSKIM

POD KIERUNKIEM
ZBIGNIEWA SZCZURKA

II WYDANIE
2015

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

186,75 zł brutto

25% rabatu
i wysyłka gratis!

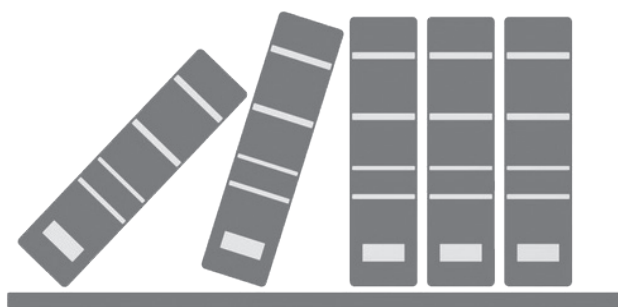

CURRENDA

Oddajemy do rąk
Czytelników jedyne
na rynku wydawniczym
opracowanie systemowe
dotyczące polskiego
prawa egzekucyjnego
w zakresie egzekucji
sądowej.

Stan prawny
na dzień 1 maja 2015 r.

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa Currenda
można zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

STRESZCZENIE **Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia**

Opracowanie ma na celu omówienie problematyki pozyskiwania informacji przez komornika sądowego w postępowaniu egzekucyjnym, także w aspekcie dopuszczalności pozyskiwania wiadomości o życiu prywatnym dłużnika. Rozważania autorki rozpoczyna analiza podstawy prawnej tych czynności zawartej w art. 2 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz w art. 761 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego. Analiza ta stanowi punkt wyjścia do dalszego omówienia problematyki znaczenia procesu pozyskiwania informacji przez komornika dla efektywności postępowania egzekucyjnego. Autorka zwraca uwagę na istotną rolę, jaką odgrywa rozwój nowoczesnych technologii, umożliwiający wykorzystanie dostępnych narzędzi informatycznych w pracy komornika sądowego. Przedmiotem opracowania jest również zwrócenie uwagi na wykorzystywaną współcześnie tzw. cyberprzestrzeń do pozyskiwania i przetwarzania informacji o dłużniku, co zdaniem autorki przyczynia się do realizacji postulatu efektywnego (skutecznego) postępowania egzekucyjnego. W opracowaniu przedstawiony został proces pozyskiwania informacji o majątku dłużnika z wykorzystaniem elektronicznych rejestrów, ewidencji oraz baz danych. Autorka omówiła najważniejsze i najczęściej wykorzystywane narzędzia informatyczne w pracy komorników sądowych, takie jak: E-BEL, E-CPD, system OGNIVO, Biuro Informacji Kredytowej (BIK), ZUS-PUE, system Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPiK), aplikacja CEP, Elektroniczna Księga Wieczysta (EKW), system Geoportal, Informator Prawno-Gospodarczy (IPG), baza REGON GUS czy Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej (CEDIG), a także Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników (CRP KEP).

ABSTRACT **IT Instruments in Acquiring Information by the Bailiff in Enforcement Proceedings. Selected Issues**

The first part of the article, dedicated to personal data processing by court bailiffs and the limits of admissible access to information on the debtor's private life,

covers the analysis of the legal base for such activities, included in Art. 2 item 5 of the Court Bailiffs and Enforcement Proceedings Act as well as in Art. 761 paragraph 1 of the Code of Civil Procedure. Afterwards, the article presents the significance of the data obtained by a bailiff on the debtor's property status for increasing the effectiveness of the enforcement in its broadest sense and for streamlining enforcement proceedings. An efficient search for the debtor's assets by the enforcement authorities is enhanced due to the development of so-called e-administration, offering access to an increased number of registers and administrative records. The above is accompanied by the constant extension of the court bailiff's rights to obtain information from such registers and records. Next, the article presents more detailed substantial and functional characteristics of selected electronic registers and records available in Poland, with a significant source-based impact on determining the financial standing of the debtor in question. The last part of the article presents problems related to information on a debtor obtained by a bailiff from other sources, especially Internet-based ones.

Informatyczne instrumenty pozyskiwania informacji przez komornika w postępowaniu egzekucyjnym. Wybrane zagadnienia¹

1. Zagadnienia wstępne

Problematyka pozyskiwania informacji o dłużniku przez komornika od dłuższego czasu jest przedmiotem ożywionej dyskusji, która skupiona jest wokół przetwarzania danych osobowych przez komorników, jak również granic dopuszczalności pozyskiwania wiadomości o życiu prywatnym dłużnika. Rozważania w tym zakresie rozpocząć należy od analizy podstawy prawnej tych czynności zawartej w art. 2 ust. 5 ustawy o komornikach sądowych i egzekucji², a także art. 761 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego³. Przytoczone regulacje jednoznacznie uprawniają bowiem komornika sądowego do pozyskiwania informacji niezbędnych do skutecznego prowadzenia egzekucji.

¹ Pierwotną wersję niniejszego artykułu opublikowano w monografii *Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce*, która ukazała się w 2015 r. nakładem wydawnictwa Currenda.

² Ustawa z 29.08.1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2011 r., nr 231, poz. 1376 ze zm.), dalej: u.k.s.e.

³ Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 101 ze zm.), dalej: k.p.c.

Ustawodawca w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. określa katalog podmiotów, na które nakłada obowiązek udzielenia komornikowi informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego, a także dokonania zabezpieczenia czy wykonywania innych czynności, które wchodzą w zakres ustawowych zadań komornika sądowego. Ustawodawca w szczególności zwraca uwagę na informacje dotyczące stanu majątkowego dłużnika oraz umożliwiające identyfikację jego składników. Prawodawca przykładowo wskazuje takie podmioty, jak: banki, spółdzielcze kasy oszczędnościowo-kredytowe, podmioty prowadzące działalność maklerską, organy spółdzielni mieszkaniowych, zarządy wspólnot mieszkaniowych, jak również inne podmioty zarządzające mieszkaniami i lokalami użytkowymi. Należy podkreślić, że obowiązek ten rozciąga się na całe postępowanie egzekucyjne i nie jest ograniczony do samego etapu egzekucji w toku całego postępowania. O otwartym charakterze katalogu wskazanego w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. świadczy także wprowadzony obowiązek udzielania informacji przez inne instytucje mające dane niezbędne do zapewnienia efektywności postępowania egzekucyjnego. Dalszym rozwinięciem myśli ustawodawcy wyrażonej w tym przepisie są regulacje zawarte w przepisach innych ustaw⁴.

Należy podkreślić, że komornik jako organ egzekucyjny w uzasadnionych okolicznościach pozostaje ostatecznym dysponentem żądania niezbędnych informacji do prawidłowego prowadzenia postępowania egzekucyjnego i innych czynności, które wchodzą w zakres realizowanych przez niego ustawowych zadań. Ocena potrzeby zwrócenia się o informacje uzależniona jest od danej sprawy egzekucyjnej i należy do

⁴ Zob. art. 80c ust. 1 pkt 12 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 1137 ze zm.); art. 281 ust. 1 pkt 10 ustawy z dnia 27 maja 2004 r. o funduszach inwestycyjnych (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 157 ze zm.); art. 19 ust. 2 pkt 3 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 950); art. 299 § 1 pkt 8 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 749 ze zm.); art. 15 ust. 2 pkt 1c ustawy z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (t.j. Dz.U. z 2012 r., poz. 1314); art. 50 ust. 3 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.).

komornika⁵. Jak podkreśla A. Marciniak, podmioty wskazane przez prawodawcę w art. 2 ust. 5 u.k.s.e. nie mogą odmówić komornikowi udzielania żądanych informacji wraz z powołaniem się na ochronę danych osobowych. Zdaniem tego autora art. 23 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych⁶ stanowi, że za przesłankę legalności przetwarzania (w tym także udostępniania) danych osobowych uznaje niezbędność do realizacji zarówno obowiązków, jak i uprawnień wynikających z przepisów prawa⁷.

Odpowiednikiem wskazanej regulacji na gruncie prawa cywilnego procesowego jest art. 761 § 1 k.p.c., zgodnie z którym organ egzekucyjny uprawniony jest do zasięgania od organów administracji publicznej, organów wykonujących zadania z zakresu administracji publicznej, organów podatkowych, organów rentowych, banków, spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych, przedsiębiorstw maklerskich, organów spółdzielni mieszkaniowych, zarządów wspólnot mieszkaniowych oraz innych podmiotów zarządzających mieszkaniami i lokalami użytkowymi, jak również innych instytucji i osób nieuczestniczących w postępowaniu informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji. Jak się podkreśla w literaturze⁸, najwięcej kontrowersji wywołuje kwestia żądania przez komornika informacji, które stanowią tajemnicę bankową. Z uwagi na ograniczone ramy niniejszego opracowania poza zakresem rozważań będą szczegółowe kwestie związane z dopuszczalnością pozyskiwania niektórych typów informacji na potrzeby postępowania egzekucyjnego.

Obie wskazane regulacje prawne zapewniają sprawne i skuteczne przeprowadzenie zarówno egzekucji, jak i całego postępowania egzekucyjnego. Jak wskazuje M. Brulińska, organ egzekucyjny uprawniony

⁵ Por. Z. Szczurek, *Gromadzenie w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątku dłużnika*, PPE 2005, nr 10–12, s. 16.

⁶ Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.).

⁷ A. Marciniak, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 50.

⁸ Por. P. Feliga, *Procesowe aspekty tajemnicy bankowej w postępowaniu cywilnym*, M.Prawn. 2010, nr 4, s. 221–222; M. Biezuński, P. Biezuński, *Ustawa o komornikach sądowych i egzekucji. Komentarz*, LEX/el.

jest do zwracania się o udostępnienie informacji, jak też do żądania wyjaśnień, które mieszczą się w zakresie wyznaczonym przez sposób egzekucji wskazany przez wierzyciela⁹. Nie oznacza to jednak, że zakres działań podejmowanych przez komornika zmierzających do uzyskania informacji o dłużniku ograniczony jest wyłącznie do podejmowania prób uzyskania tych danych od podmiotów ustawowo do tego upoważnionych. Niewątpliwie proces komputeryzacji (będący jedynie wstępem do informatyzacji), umożliwiający wykorzystanie komputerów w codziennej pracy organów egzekucyjnych, zapoczątkował wykorzystanie nowoczesnych technologii, co wyrażało się przede wszystkim w zastąpieniu tradycyjnych formularzy formularzami elektronicznymi, a tradycyjnych archiwów – bazami danych. Kolejny etap, tj. proces informatyzacji, umożliwił w szerszym zakresie wykorzystanie uprzednio wprowadzonych do systemów informatycznych danych. Umiejętne wykorzystywanie narzędzi i posługiwanie się nowoczesnymi narzędziami informatycznymi w perspektywie przyczynić się mogą do większej efektywności i skuteczności postępowania egzekucyjnego. Proces informatyzacji postępowania sądowego stwarza możliwość automatyzacji niektórych czynności o charakterze np. technicznym, ale może też się przyczynić do rozwoju elektronicznego wewnętrznego obiegu dokumentów, dzięki czemu umożliwi szybką selekcję niezbędnych informacji¹⁰. Niekwestionowany jest bowiem rozwój narzędzi stanowiących podstawowe źródła informacji o dłużniku uchylającym się od dobrowolnego zaspokojenia roszczenia. Dlatego też tradycyjne regulacje prawne, mające fundamentalne znaczenie dla możliwości pozyskiwania informacji o majątku dłużnika, uzupełnione są o efekty procesu cyfryzacji społeczeństwa, odzwierciedlone w procesie informatyzacji postępowań sądowych. Jednym z kluczowych skutków ostatnich przemian w tym zakresie jest zwiększająca się liczba rejestrów i baz danych dostępnych z wykorzy-

⁹ M. Brulińska [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie egzekucyjne i zabezpieczające. Komentarz*, pod red. J. Gołaczyńskiego, Warszawa 2012, s. 126.

¹⁰ Ł. Goździaszek, *Elektroniczne postępowanie upominawcze*, Warszawa 2014, s. 49.

staniem narzędzi teleinformatycznych, a także umożliwiających gromadzenie i przetwarzanie informacji za pomocą technik informatycznych.

Celem opracowania jest zwrócenie szczególnej uwagi na wykorzystywaną współcześnie tzw. cyberprzestrzeń do pozyskiwania i przetwarzania informacji o dłużniku, co przyczynia się do realizacji postulatu efektywnego (skutecznego) postępowania egzekucyjnego. Nadto, obok funkcjonujących w obrocie gospodarczym i dostępnych baz danych czy rejestrów, istotne jest także zwrócenie uwagi na coraz popularniejszą metodę tzw. *skip tracingu*, wspierającą działania komornika w zakresie uzyskiwania informacji o dłużniku i jego majątku. Z pewnością rozwój nowoczesnych technologii i wykorzystanie dostępnych narzędzi informatycznych nie mogłyby być skuteczne bez wskazanych regulacji prawnych, uzasadniających fundamentalne znaczenie procesu pozyskiwania informacji przez komornika sądowego dla rezultatów całego postępowania egzekucyjnego. Dlatego też opierając się na szerokim zakresie możliwości w podejmowaniu tych działań, należy – w dobie szerokiej cyfryzacji społeczeństwa – spojrzeć na omawianą problematykę w perspektywie przyszłości odnoszącej się do wykorzystania w jak najszerszym zakresie oferowanych i dostępnych systemów teleinformatycznych, ułatwiających zdobycie informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego.

2. Znaczenie pozyskiwania informacji dla efektywności postępowania egzekucyjnego

Reformy postępowania egzekucyjnego, które zostały przeprowadzone w ostatnich latach, miały na celu zarówno zwiększenie szeroko pojmowanej efektywności, jak i usprawnienie egzekucji i postępowania egzekucyjnego. W raporcie Banku Światowego z 2006 r. wskazywano, że wykonalność orzeczeń jest najsłabszym ogniwem w procesie dochodzenia praw z umów. Jak wykazano, niska jakość polskiej egzekucji uzależniona była w dużej mierze od długotrwałych i skomplikowanych

procedur, a także od trudności w poszukiwaniu majątku dłużnika. Zgodnie z twierdzeniami twórców raportu komornicy nierzadko przenosili ciężar udowodnienia i znalezienia składników majątku dłużnika na wierzyciela¹¹. Takie jednoznaczne twierdzenia należy jednak uznać za błędne, niemniej istotna jest współpraca wierzyciela z komornikiem, zwłaszcza w sytuacjach, gdy wierzyciel nie ma możliwości uzyskania informacji na temat majątku swojego dłużnika bądź gdy w ogóle takich informacji nie posiada. Podkreślić trzeba, że regulacje prawne jednoznacznie uprawniamy komornika jako organ egzekucyjny do dostępu do informacji niezbędnych w toku postępowania egzekucyjnego. Nierzadko narzędzia, którymi dysponuje komornik, nie są dostępne wierzycielowi, co utrudnia także możliwość osobistego pozyskiwania informacji przez stronę postępowania. W ostatnich latach samorząd komorniczy, jak również resort sprawiedliwości skoncentrowały się na procesie informatyzacji także w zakresie dostępności baz danych i rejestrów z wykorzystaniem narzędzi i systemów teleinformatycznych. Kwestie te będą przedmiotem dalszej części opracowania, jednak już w tym miejscu należy podkreślić istotną rolę, jaką działania te odegrały w zakresie poszerzenia możliwości szybszego i sprawniejszego pozyskiwania informacji o majątku dłużnika.

Postępowanie egzekucyjne podejmowane jest w celu przymusowego zrealizowania świadczenia określonego w tytule egzekucyjnym i zmierza ono do zaspokojenia wierzyciela, którego roszczenie jest w nim skonkretyzowane, a jego przymusowe spełnienie odnosi się wprost do majątku dłużnika. Jednym z najistotniejszych dla postępowania egzekucyjnego etapów jest właśnie proces pozyskiwania informacji o majątku dłużnika, mający istotne znaczenie i wpływ na jego zakończenie.

¹¹ Raport Banku Światowego przygotowywany we współpracy z Narodowym Bankiem Polskim, *Polska: Prawne bariery dochodzenia praw z umów*, Warszawa 2006, s. 82–83; por. J. Bełdowski, M. Safjan-Kaczorowska, *Kierunki reformy wymiaru sprawiedliwości w Polsce według Banku Światowego*, M.Prawn. 2006, nr 24, <http://czasopisma.beck.pl/monitor-prawniczy/artukul/kierunki-reformy-wymiaru-sprawiedliwosci-w-polsce-wedlug-banku-swiatowego/>.

Podstawą skutecznego działania organu egzekucyjnego jest rzetelna informacja. Należy zatem podkreślić znaczenie tego etapu, nierzadko przesądzającego o wyniku toczącego się postępowania. Według mnie wyodrębnione w ustawie procesowej sposoby egzekucji sądowej przesądzą o zakresie przedmiotowym uprawnienia do uzyskania informacji o majątku dłużnika. Oznacza to, że w przypadku skierowania wniosku np. o wszczęcie egzekucji należności sądowych komornik jako organ egzekucyjny obowiązany jest do poszukiwania majątku dłużnika, co ma się przyczynić do finalnego zaspokojenia wierzyciela. Skuteczność egzekucji w dużej mierze zależy jednak od zaangażowania wierzyciela, działania bowiem podejmowane przez komornika na etapie postępowania egzekucyjnego, mające na celu uzyskanie informacji o składnikach majątkowych dłużnika, pozbawione są charakteru prewencyjnego. Zatem zakres posiadanych przez wierzyciela informacji na temat majątku dłużnika, pozyskanych przed wszczęciem postępowania egzekucyjnego, może znacząco wpłynąć na jego szybsze zakończenie.

W sytuacji gdy wierzyciel okazuje się całkowicie bezradny w zakresie poszukiwania informacji o majątku dłużnika, na mocy art. 801² k.p.c. może on zlecić komornikowi poszukiwanie za wynagrodzeniem majątku dłużnika. Regulacja ta stanowi przejaw tendencji zmierzającej do wzmocnienia statusu wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym oraz przyspieszenia i zwiększenia skuteczności egzekucji¹². Zatem gdy wierzyciel nie potrafi precyzyjnie ustalić składników majątku dłużnika, z których mogłaby zostać skutecznie przeprowadzona egzekucja, niezbędna staje się pomoc komornika, który – jak podkreśla Z. Szczurek – musi mieć wiedzę o dłużniku i jego majątku, a ta pochodzić może z każdego źródła, aczkolwiek komornik może ją zdobyć wyłącznie w sposób zgodny z prawem¹³. W takich przypadkach legitymację

¹² O. Marcewicz [w:] *Komentarz aktualizowany do ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego*, pod red. A. Jakubeckiego, LEX/el.

¹³ Z. Szczurek, *Egzekucja sądowa w sprawach cywilnych. Część ogólna*, Sopot 2011,

do uzyskiwania informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego ma komornik, który może wykorzystywać dostępne powszechnie, jak też komercyjnie bazy danych, rejestry, a także informacje zawarte w internecie czy pochodzące od osób trzecich, co nie wyklucza jednak współdziałania komornika z wierzycielem w tym zakresie. Jak podkreśla Z. Szczurek, wiedza o majątku dłużnika jest środkiem efektywnego, szybkiego, a także skutecznego zaspokojenia praw wierzyciela w toku postępowania¹⁴. W tym miejscu warto się odnieść do prawa wierzyciela do informacji jako jednego z integralnych elementów prawa do sądu. Informację tę winno się postrzegać w perspektywie składników majątku dłużnika, z których przeprowadzona ma być egzekucja. Zdaniem S. Dalki i J. Świeczkowskiego dla przyspieszenia postępowań egzekucyjnych niezbędne jest zapewnienie organom egzekucyjnym szybkiego i łatwego dostępu do tych informacji¹⁵. Dlatego też odnosząc się do problematyki znaczenia pozyskiwania informacji dla efektywności postępowania egzekucyjnego, należy zaaprobować działania ustawodawcy, który zapewnia organowi egzekucyjnemu rozwiązania prawne regulujące szeroki zakres możliwości gromadzenia w postępowaniu egzekucyjnym informacji o stanie majątkowym dłużnika. Zarówno przepis art. 2 ust. 5 u.k.s.e., jak i postanowienia k.p.c. stwarzają szerokie możliwości pozyskiwania informacji niezbędnych do prowadzenia egzekucji, co umożliwia pełną realizację obowiązków nałożonych na te organy. Równoległe wykorzystywanie nowoczesnych narzędzi sprzyja tworzeniu nowych dostępnych źródeł informacji w postaci elektronicznych rejestrów czy baz danych, a także poszerza możliwości ustalenia stanu majątkowego dłużnika.

s. 188–189.

¹⁴ *Idem*, *Wiedza o majątku dłużnika środkiem efektywnego – szybkiego i skutecznego zaspokojenia praw wierzyciela w postępowaniu egzekucyjnym*, Gdańskie Studia Prawnicze 2009, t. 21, s. 405–420.

¹⁵ S. Dalka, J. Świeczkowski, *Pozyskiwanie informacji dotyczących majątku dłużnika – prawo czy obowiązek?*, PPE 2003, nr 11–12, s. 5–11.

3. Wybrane rejestry i ewidencje elektroniczne jako bezpośrednie źródło informacji¹⁶

W codziennej pracy organów egzekucyjnych skutecznemu poszukiwaniu majątku dłużnika sprzyja rozwój tzw. e-administracji, oferującej coraz większą liczbę rejestrów i ewidencji administracyjnych, a równolegle przeorientowanie techniczne rejestrów sądowych, za których pośrednictwem komornik sądowy posiadający legitymację do uzyskiwania informacji niezbędnych do prowadzenia postępowania egzekucyjnego ma możliwość ustalenia składników majątku dłużnika. Dlatego też coraz powszechniejsze staje się korzystanie z tych rejestrów i ewidencji jako źródła wiedzy o składnikach majątku i dochodach dłużnika.

Wykorzystywanie dostępnych narzędzi informatycznych do pozyskiwania informacji o majątku dłużnika uzależnione jest przede wszystkim od charakteru danej egzekucji i jej przedmiotu. Zebranie kompleksowych informacji o dłużniku przyczyni się do wykreowania stanu pewności dla wierzyciela w aspekcie możliwości jego zaspokojenia z majątku dłużnika. Informatyzacja centralnych baz danych i ewidencji w znacznym stopniu wpłynęła pozytywnie na jakość uzyskiwanych informacji o stanie majątku dłużnika. Najistotniejszą korzyścią płynącą z użycia narzędzi informatycznych w pracy organów egzekucyjnych jest jednak szybkość w zakresie pozyskiwania informacji, co zyskuje na znaczeniu w sytuacji, gdy wierzyciel na podstawie art. 801² k.p.c. zleci komornikowi sądowemu poszukiwanie za wynagrodzeniem majątku dłużnika. Wówczas, w przypadku żądania przez komornika zaliczki na pokrycie wydatków, zobowiązany jest on na podstawie art. 41 ust. 1 u.k.s.e. do podjęcia tych czynności niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia uiszczenia zaliczki. Zdaniem A. Marciniaka termin wskazany przez ustawodawcę ma charakter wyłącznie instrukcyjny,

¹⁶ Kwestie przedstawione i omówione w tej części opracowania oparte są na danych uzyskanych od przewodniczącego Rady Izby Komorniczej w Szczecinie, Krzysztofa Roberta Wiśłockiego – komornika sądowego przy Sądzie Rejonowym w Szczecinku.

którego celem jest przyspieszenie postępowania egzekucyjnego, jego niedochowanie zaś nie wpływa na skuteczność podjętej czynności¹⁷. Niemniej jednak jest to jedna z okoliczności, która może podlegać ocenie w kontekście zasadności skargi na naruszenie prawa strony do rozpoznania sprawy w postępowaniu sądowym bez nieuzasadnionej zwłoki na etapie postępowania egzekucyjnego.

Podając rozważania w zakresie omówienia najważniejszych rejestrów i ewidencji, trzeba zwrócić uwagę na kolejność dokonywanych zapytań i sprawdzeń co do dłużnika. Zakres pozyskiwanych informacji za pośrednictwem centralnych baz i ewidencji uzależniony jest w dużym stopniu od zakresu informacji dotyczących dłużnika, które zostały przekazane organowi egzekucyjnemu przez wierzyciela. Niejednokrotnie wierzyciel nie będzie miał podstawowych informacji identyfikujących dłużnika, czego skutkiem będzie konieczność skorzystania przez komornika sądowego z większej liczby baz danych czy ewidencji. Z uwagi na podjętą tematykę opracowania podstawą do dalszych rozważań będzie sytuacja, w której ciężar znalezienia składników majątku dłużnika w całości będzie spoczywał na komorniku sądowym, co determinować będzie szerszą przedmiotowo konieczność skorzystania z rejestrów gwarantujących dostęp do podstawowych informacji o dłużniku i jego majątku.

Podstawowymi systemami są: E-BEL, PESEL-NET, a także E-CPD, które wykorzystywane są w głównej mierze w celu weryfikacji wiarygodności informacji zawartych w klauzuli wykonalności. Kierowanie wniosków do Biura Ewidencji Ludności czy zbioru PESEL ma na celu ustalenie bądź weryfikację prawdziwości informacji dotyczących m.in.: danych pozwalających na identyfikację tożsamości dłużnika (imię, nazwisko, data i miejsce urodzenia, imiona rodziców itd.), numeru PESEL, aktualnego adresu zameldowania dłużnika na pobyt stały lub czasowy trwający ponad 3 miesiące czy daty i miejsca ewentualnego zgonu

¹⁷ A. Marciniak, *op. cit.*, s. 222–223.

oraz numeru aktu zgonu. Szczegółowy zakres informacji gromadzonych w ewidencji ludności prowadzonej w systemie teleinformatycznym określony został w art. 44a i art. 44e ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych¹⁸. Z kolei zapytania kierowane do Centrum Personalizacji Dokumentów związane są z personalizacją m.in.: dowodów osobistych, dokumentów paszportowych (z wyłączeniem paszportów tymczasowych), Kart Polaka, zezwoleń na przekraczanie granicy w ramach małego ruchu granicznego czy innych dokumentów identyfikujących cudzoziemców. Zapytania w formie elektronicznej generowane są w kancelarii komorniczej i wysyłane w paczkach po 10–100 sztuk do operatora, jak np. E-CPD. W praktyce odpowiedź z systemu uzyskiwana jest po mniej więcej 5–6 dniach od wysłania zapytania.

Kolejnym krokiem w zakresie pozyskiwania przez organ egzekucyjny informacji dotyczących majątku dłużnika jest podejmowanie działań w zakresie pozyskania wiedzy co do posiadanych przez dłużnika rachunków bankowych w danym banku. W tym celu zapytania kierowane są do Krajowej Izby Rozliczeniowej (KIR), a ponadto wykorzystywany jest system OGNIVO, który powstał przy współpracy KIR z Krajową Radą Komorniczą (KRK). Współpraca komorników sądowych z bankami ma bardzo istotne znaczenie, zwłaszcza w zakresie prowadzenia egzekucji z rachunku bankowego dłużnika. Za pośrednictwem KIR banki z nią współpracujące dokonują wymiany dokumentów płatniczych, rejestrując jednocześnie wierzytelności wzajemne, które z nich wynikają. Należy w tym miejscu nadmienić, że do momentu uruchomienia usługi OGNIVO komornik, który dążył do uzyskania informacji, czy dłużnik będący stroną postępowania ma w danym banku rachunek bankowy, zobowiązany był do wysyłania zapytań do konkretnego banku w tradycyjnej, a więc papierowej formie. Proces ten niewątpliwie był czasochłonny, a także obciążony większym ryzykiem błędu wobec braku automatyzacji poszukiwania informacji związanych ze skierowanym

¹⁸ Ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (t.j. Dz.U. z 2006 r. Nr 139, poz. 993).

do banku zapytaniem. System OGNIVO, do którego dostęp realizowany jest przez internet, stworzony został w celu umożliwienia poszukiwania rachunków bankowych dłużników z wykorzystaniem nowoczesnych narzędzi i rozwiązań technicznych. Elektroniczna wymiana informacji pomiędzy komornikami sądowymi a bankami w znacznym stopniu wpłynęła pozytywnie na ich komunikację, czyniąc tym samym postępowanie egzekucyjne szybszym i sprawniejszym, konsekwencją czego jest skrócenie czasu i zwiększenie efektywności prowadzonych postępowań egzekucyjnych w zakresie obsługi zajęć komorniczych. Zakres działania usługi OGNIVO nieustannie jest rozszerzany, co wpływa także na zwiększone zainteresowanie jego wykorzystaniem w pracy komorników sądowych. Potwierdzają to dane raportu KIR z 2013 r., zgodnie z którym największy rozwój systemu OGNIVO nastąpił w ramach modułu zapytania o rachunki bankowe dłużników. Użytkownicy tego systemu, w tym komornicy sądowi, skierowali do banków tylko w badanym 2013 r. 18 mln zapytań. Jak wskazano w raporcie, popularny był także moduł elektronicznej zgód poleceń zapłaty, za pomocą którego obsłużono 438 tys. zleceń, a także moduł do obsługi przenoszenia rachunków bankowych, do którego skierowanych zostało 18,3 tys. zgłoszeń¹⁹. W praktyce odpowiedź na skierowane zapytanie następuje w ciągu 24 godzin, po pozytywnej zaś odpowiedzi wraz z zawiadomieniem o wszczęciu egzekucji następuje zajęcie rachunków bankowych. Drugorzędne znaczenie ma Biuro Informacji Kredytowej (BIK), tj. rejestr, który wykorzystywany jest sporadycznie i na wyraźne żądanie wierzyciela. Nie występuje on w formie elektronicznej dla komorników, wersja ta bowiem zastrzeżona jest wyłącznie dla banków, choć czynione są starania na poziomie poszczególnych kancelarii komorniczych o to, aby uzyskać dostęp elektroniczny do tego rejestru.

Do ustalenia informacji o miejscu zatrudnienia dłużnika (w tym danych adresowych pracodawcy), wysokości podstawy ubezpieczenia spo-

¹⁹ Krajowa Izba Rozliczeniowa SA, *Raport roczny 2013 (Annual report)*, s. 10, http://www.kir.pl/download/gfx/kir/pl/defaultstronaopisowa/13/5/1/raport-roczny_kir_2013.pdf (dostęp: 31.12.2014 r.).

łecznego czy stwierdzenia, że dłużnik ma rentę, emeryturę lub inne świadczenia, wykorzystywany jest system ZUS-PUE. Usługa ta przeznaczona jest w szczególności dla komorników sądowych, którzy za pośrednictwem specjalnego wniosku mogą skierować zapytanie elektroniczne o udostępnienie danych ze zbiorów elektronicznych ZUS. W przypadku dłużnika, który prowadzi działalność gospodarczą, możliwe jest również ustalenie miejsca jej prowadzenia, a także danych o miejscu zamieszkania dłużnika. Obowiązek udostępniania komornikowi sądowemu informacji przez ZUS dotyczących danych z konta ubezpieczonego i konta płatnika składek ZUS wynika z art. 50 ust. 3 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych. Jak wskazuje P. Kostrzewa, na komornika sądowego został nałożony obowiązek uiszczenia opłaty z tego tytułu, której wysokość i tryb pobierania zostały określone w rozporządzeniu w sprawie wysokości opłaty pobieranej przez ZUS za udzielenie informacji komornikom sądowym oraz trybu jej pobierania²⁰. Regulacja ta stanowi realizację postanowień wynikających z art. 50 ust. 10 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, zgodnie z którym dane zgromadzone na kontach ubezpieczonego i płatnika składek ZUS udostępnia się odpłatnie komornikom sądowym w zakresie niezbędnym do prowadzenia egzekucji.

W przypadku postępowania egzekucyjnego, którego przedmiotem jest egzekucja z ruchomości, istotną rolę odgrywają informacje pozyskiwane z Systemu Centralnej Ewidencji Pojazdów i Kierowców (CEPiK) i funkcjonującej w jego ramach aplikacji CEP, tj. Centralnej Ewidencji Pojazdów. Komornik sądowy upoważniony jest do otrzymywania informacji z CEPiK na podstawie art. 80c ust. 1 pkt 11 ustawy – Prawo o ruchu drogowym. Zapytania generowane są z kancelarii przy rejestracji sprawy. Informacje uzyskiwane w tym trybie służą przede wszystkim ustaleniu danych o środkach transportowych dłużnika, tj. jakie samochody są na niego zarejestrowane. Dla ustalenia składników

²⁰ P. Kostrzewa, *Ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych. Komentarz*, LEX/el.

majątku dłużnika w tym przypadku istotne jest ustalenie stanu prawnego potwierdzającego własność dłużnika, nie są bowiem wystarczające informacje potwierdzające posiadanie przez niego samochodu. Informacji o tym, jakie pojazdy zarejestrowane są na dłużnika, towarzyszą dodatkowe dane umożliwiające dokładne oszacowanie wartości spornego samochodu (np. marka pojazdu, rok produkcji i rejestracji, pojemność silnika itp.). Przy tego rodzaju egzekucji uzupełniające znaczenie mają także dane pochodzące z rejestru danych o numerach VIN (VIN-Info) czy Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego, do których dostęp jest także możliwy bezpośrednio z kancelarii. Oba wskazane systemy współdziałają z systemem CEPiK. Czas oczekiwania na informację zwrotną z systemu to w przeważającej mierze 24 godziny, choć niekiedy może on ulec wydłużeniu do kilku dni. Drugorzędną rolę odgrywa w tym przypadku rejestr zastawów, do którego dostęp możliwy jest także za pomocą internetu. Z tego rejestru komornik sądowy uzyskuje jedynie informacje dotyczące danych o ruchomościach dłużników, na których ustanowiono zastaw.

W przypadku poszukiwania majątku dłużnika w związku z prowadzoną egzekucją sądową z nieruchomości istotne znaczenie mają te systemy, które umożliwią powzięcie informacji dotyczących księgi wieczystej nieruchomości należących do majątku dłużnika. Jednym z podstawowych systemów w tym zakresie jest Elektroniczna Księga Wieczysta (EKW), do której dostęp jest w formie elektronicznej na stronach Ministerstwa Sprawiedliwości. Istotne zmiany w zakresie EKW wprowadzone zostały ustawą z dnia 24 maja 2013 r.²¹, a ich skutkiem jest możliwość przeglądania ksiąg wieczystych czy uzyskania wyciągu z księgi wieczystej. Najistotniejszą zmianą z punktu widzenia postępowania egzekucyjnego jest możliwość składania za pośrednictwem systemu teleinformatycznego wniosku o wydanie dokumentu (odpisów ksiąg wieczystych, wyciągów z ksiąg wieczystych oraz zaświadczeń o zamknię-

²¹ Ustawa z dnia 24 maja 2013 r. o zmianie ustawy o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U., poz. 941 i 1641).

ciu ksiąg wieczystych). Zgodnie z obecnym brzmieniem art. 36⁴ ustawy o księgach wieczystych i hipotece²² wydruki tych dokumentów mają moc dokumentów wydawanych przez sąd, jeżeli posiadają cechy umożliwiające ich weryfikację z danymi zawartymi w centralnej bazie danych ksiąg wieczystych. Podstawy prawne legitymacji komorników sądowych do uzyskiwania danych ze wskazanego systemu teleinformatycznego znajdują się w art. 36⁴ ust. 8 pkt 7 ustawy o księgach wieczystych i hipotece. W praktyce informacje uzyskiwane z EKW pozwalają na dokonanie szybkich rozstrzygnięć w zakresie ustalenia księgi wieczystej nieruchomości dłużnika.

Uzyskiwanie tego rodzaju danych możliwe jest także z wykorzystaniem elektronicznego dostępu do ewidencji gruntów i budynków, które prowadzone są przez starostów powiatowych w sposób jednolity. Komornik sądowy lub wierzyciel mający informacje umożliwiające zlokalizowanie miejscowości, w której położona jest nieruchomość dłużnika, mogą się zwrócić do właściwego starosty o udostępnienie danych o nieruchomościach stanowiących własność dłużnika. Ze względu na to, że ewidencje te nie są scentralizowane, w praktyce komorników sądowych częściej wykorzystywany jest system Geoportal, który został w ostatnim czasie uzupełniony o możliwość kierowania zapytań komorniczych. Komornik po zalogowaniu na portal ma możliwość wyszukania osoby fizycznej i od razu otrzymuje informację, czy występuje ona w jakiegokolwiek jednostce rejestrowej (gruntowej, budynkowej czy lokalowej). Analiza danych osób fizycznych następuje na podstawie imienia i nazwiska, a także numeru PESEL, ewentualnie z wykorzystaniem innych informacji nieobowiązkowych (np. imienia ojca i imienia matki). Dane uzyskane z Geoportalu są istotne zwłaszcza wtedy, gdy organ egzekucyjny nie posiada informacji dotyczących księgi wieczystej dłużnika i mają one charakter uzupełniający względem możliwości korzystania z systemu EKW, choć niekiedy wskazane rozwiązania informatyczne stosowane są przez komorników sądowych zamiennie.

²² Ustawa z dnia 6 lutego 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 707 ze zm.).

W sytuacji gdy dłużnik prowadzi działalność gospodarczą lub zachodzą podstawy do przyjęcia takiego twierdzenia, niezbędne informacje uzyskiwane są z Informatora Prawno-Gospodarczego (IPG), bazy REGON Głównego Urzędu Statystycznego czy Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Dostęp do IPG zapewniony jest z poziomu kancelarii komorniczej, a przechowywane w nim dane dotyczą podmiotów prowadzących działalność gospodarczą ze wszelkimi informacjami identyfikującymi, jak nr REGON, nr KRS czy nr NIP. Są to podstawowe informacje, które w dalszej kolejności mogą być wykorzystane do uzyskania informacji o działalności gospodarczej danego przedsiębiorcy oraz jego majątku. Pozyskanie takich informacji możliwe jest także z bazy REGON, która zapewnia dostęp do informacji o przedsiębiorcy, jego aktywności, a także danych dotyczących zawieszenia albo zakończenia działalności. Rejestrem publicznym o charakterze ogólnodostępnym jest też CEIDG, prowadzony przez ministra właściwego ds. gospodarki. System ten zawiera informacje o przedsiębiorcach będących osobami fizycznymi, co ma istotne znaczenie z punktu widzenia wierzyciela, poza bowiem ewidencjonowaniem przedsiębiorców będących osobami fizycznymi możliwy jest za pośrednictwem CEIDG wgląd do danych bezpłatnie udostępnianych przez Centralną Informację Krajowego Rejestru Sądowego.

Kończąc rozważania dotyczące wybranych ewidencji i rejestrów elektronicznych wykorzystywanych przez komorników sądowych, należy zwrócić uwagę na Centralny Rejestr Podmiotów Krajowej Ewidencji Podatników (CRP KEP), który oceniany jest bardzo pozytywnie w praktyce. Rejestr ten zawiera pełne dane na temat każdego podatnika, a zawarte w nim informacje mają charakter kompleksowy. Jest on zintegrowany w skali ogólnopolskiej (dotychczasowe bazy danych prowadzone przez lokalne urzędy skarbowe zostały przeniesione do centralnego rejestru), co dodatkowo przesądza o jego istotnym znaczeniu dla pozyskiwania informacji o majątku dłużnika. Jednak od około 2 lat komornicy sądowi napotykają duże utrudnienia w korzystaniu

z tego rejestru, ponieważ obowiązek udzielania odpowiedzi przeniesiony został na naczelników urzędów skarbowych właściwych do rozliczania się dłużników. Samorząd komorniczy podejmuje działania w celu uzyskania bezpośredniego dostępu elektronicznego do tego rejestru, co przy jego kompleksowości w zakresie danych podatnika będzie miało ogromne znaczenie dla poprawy sprawności i efektywności postępowania egzekucyjnego.

Nowe podejście do realizacji projektów informatycznych coraz częściej zakłada modernizację strategicznych dla państwa rejestrów i ewidencji, z których korzystają organy postępowania egzekucyjnego. Zmiany te obejmują także liczne przebudowy już funkcjonujących systemów informatycznych, które obsługują istniejące ewidencje i bazy danych. Niekiedy skuteczne korzystanie z istniejących projektów informatycznych uzależnione jest od posiadania dostępu do konkretnych rejestrów czy ewidencji. W większości przypadków, o ile zapytanie w formie elektronicznej obarczone jest formalizmem wynikającym z konieczności jego sporządzenia na określonym wzorze wniosku, o tyle wnioski takie znajdują się na stronach internetowych odpowiednich rejestrów czy ewidencji, co znacznie ułatwia i przyspiesza procedurę wnioskowania o udostępnienie potrzebnych informacji. Nierzadko kierowanie zapytań w formie elektronicznej uzależnione jest także od konieczności posiadania kwalifikowanego podpisu elektronicznego, za pomocą którego weryfikowana jest tożsamość podmiotu składającego zapytanie. Do tego rodzaju rozwiązań należy się odnieść krytycznie, ponieważ doświadczenia z profilem zaufanym e-PUAP dowiodły, że tak daleko idące zabezpieczenia są w praktyce zbędne.

Biorąc pod uwagę konieczność ułatwienia prowadzenia postępowania egzekucyjnego, także w zakresie pozyskiwania niezbędnych informacji, z dużą aprobatą odnieść się należy do poszerzania zakresu tzw. e-usług, z których coraz liczniej korzystają organy prowadzące egzekucję sądową, jak również strony tego postępowania. Wskazana powyżej grupa projektów informatycznych zapewniających elektroniczny dostęp do informacji umożliwia – w krótkim czasie od rozpoczęcia czynności

egzekucyjnych związanych z poszukiwaniem majątku dłużnika – zorientowanie się w jego sytuacji majątkowej, zarówno w zakresie danych identyfikujących go bezpośrednio, jak i w zakresie składników jego majątku oraz źródeł dochodów. Rzetelność tych danych jednoznacznie wpływa na ułatwienie prowadzonego postępowania egzekucyjnego i urealnia szanse na jego zakończenie z korzyścią dla wierzyciela.

4. Pozyskiwanie informacji przez komornika z innych źródeł. Wnioski

Najszersze zastosowanie w zbieraniu informacji o majątku dłużnika mają ustawowe regulacje dające komornikowi wyraźną podstawę do żądania udostępnienia informacji od wskazanych przez legislatora podmiotów czy wyjaśnień od osób i innych instytucji. Nie zawsze jednak gwarancje normowane przez prawo są wystarczające. Dlatego też w praktyce, obok realizacji ustawowych uprawnień czy wykorzystywania dostępnych rejestrów i baz danych prowadzonych w systemie teleinformatycznym, coraz popularniejszym źródłem pozyskiwania informacji staje się internet.

Jedną z form poszukiwania dłużników, którzy uchylają się od dobrowolnej spłaty należności, a których miejsce pobytu jest trudne do ustalenia, jest tzw. *skip tracing* (*debtor and fugitive recovery*). Proces *skip tracingu* polega na lokalizowaniu miejsca pobytu dłużnika z wykorzystaniem wszelkich możliwych źródeł informacji. Słowo *skip* odnosi się do osoby, która jest poszukiwana, i jest pochodną sformułowania *to skip town*, co oznacza nagłe opuszczenie miasta²³. Metoda ta wykorzystywana jest zarówno przez prywatnych detektywów, policję, jak i organy egzekucyjne, próbujących odnaleźć osobę, której miejsce pobytu lub inne informacje nie są znane, a ich uzyskanie jest nader utrudnione. Głównym narzędziem stosowanym przez osoby korzystające z metody *skip tracingu*

²³ <http://www.govcollect.org/improving-collections/collection-technology/skip-tracing>.

jest internet. Obszernym źródłem informacji jest współcześnie przeglądarka internetowa Google, a także portale społecznościowe (Facebook, Nasza Klasa, Twitter itp.), w których często sami dłużnicy umieszczają informacje istotne dla podniesienia efektywności prowadzonej egzekucji sądowej. Rozwój technologii informacyjnej przyczynił się do zwiększenia możliwości skutecznego ustalenia miejsca pobytu dłużnika, co umożliwione jest także przez narzędzia geolokalizacji, takie jak Google Maps czy Google Streets.

Proces *skip tracingu* cechują przede wszystkim zbieranie informacji o dłużniku, a następnie ich analiza i weryfikacja, co pozwoli na prawidłowe ustalenie aktualnego miejsca pobytu czy informacji o majątku dłużnika. Niekiedy lokalizacja dłużnika jest ukryta poprzez wprowadzanie ogromnej ilości sprzecznych i zdezaktualizowanych informacji znajdujących się w tzw. cyberprzestrzeni, dlatego też ich dokładna weryfikacja i kompleksowa analiza są niezbędne do ustalenia prawdziwości zebranych danych. *Skip tracing* może się ograniczać do pozyskiwania informacji pozwalających na identyfikację tożsamości dłużnika i ustalenie jego aktualnych danych, takich jak numer telefonu, adres e-mail, a także danych umożliwiających jego zlokalizowanie, jak np. aktualny adres zamieszkania lub adres prowadzonej działalności gospodarczej. Bardziej zaawansowane działania służą uzyskaniu informacji dotyczących majątku dłużnika, posiadanych przez niego nieruchomości czy innych wartościowych przedmiotów materialnych, mogących się stać przedmiotem egzekucji. Umiejętne wykorzystanie tej metody wzrasta także z uwagi na coraz większą popularyzację tzw. portali społecznościowych, na których zamieszczane są informacje nierzadko pomocne w zdobyciu danych przydatnych zarówno dla wierzyciela, jak i organu egzekucji sądowej. Niekiedy dłużnik mający konto na portalu społecznościowym dodaje na nim zdjęcia, które stają się podstawą do zorientowania się wierzyciela czy komornika o stanie jego majątku. Istotne jest także to, że wykorzystanie tych informacji w toku postępowania egzekucyjnego nie narusza w żaden sposób jakichkolwiek praw dłużnika

i nie jest związane z uzyskaniem przez komornika informacji poufnych, ponieważ dane dobrowolnie opublikowane przez dłużnika na ogólnodostępnym profilu zyskują charakter informacji powszechnie dostępnej. To od samych użytkowników takich portali zależy, w jaki sposób ich dane będą funkcjonowały w internecie.

Wraz z pojawieniem się internetu tzw. śledzenie dłużnika jest o wiele łatwiejsze niż w przeszłości. Książki telefoniczne są obecnie dostępne online, internetowe zasoby zaś nierzadko zapewniają połączenia z bazami danych z rejestrów publicznych, które mogą mieć praktyczne informacje lub inne dane umożliwiające odnalezienie dłużnika i określenie jego majątku. Należy jednak podkreślić, że wykorzystywanie tej metody w praktyce organów egzekucyjnych ma charakter subsydiarny względem korzystania z oficjalnych rejestrów, ewidencji i baz danych prowadzonych w formie elektronicznej. Nierzadko metoda tzw. *skip tracingu* ma charakter wyłącznie informacyjny lub w głównej mierze stanowi drogę komunikacji z dłużnikiem. Jej znaczenie w poszukiwaniu majątku dłużnika nie jest determinujące, choć nierzadko przedstawiana jest jako jedna z zasadniczych form uzyskiwania informacji o sytuacji majątkowej dłużnika.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, niewątpliwie trzeba podkreślić istotne znaczenie systemów informatycznych, których dostępność zwiększa możliwość uzyskania informacji stanowiących podstawę do skutecznego zaspokojenia wierzyciela. Informatyzacja postępowania sądowego stała się faktem, z którym nie należy polemizować. Wykorzystywanie narzędzi i systemów teleinformatycznych przez organy egzekucyjne w codziennym ich funkcjonowaniu staje się regułą, niejednokrotnie wypierającą tradycyjną dotychczas formułę komunikowania się z organami i podmiotami zobowiązanymi do udzielenia komornikowi informacji żądanych w związku z prowadzonym przez niego postępowaniem. Czynności egzekucyjne coraz częściej przybierają formę elektroniczną, co z całą pewnością pozytywnie wpływa na szybkość uzyskiwania niezbędnych informacji, czego wynikiem jest sprawniejsze przeprowadzenie postępowania egzekucyjnego. Zwiększona

skuteczność komorników sądowych w zakresie pozyskiwania informacji może istotnie wpływać na podwyższenie efektywności całego postępowania egzekucyjnego. W pełni należy zaaprobować działania ustawodawcy zmierzające do rozwoju informatyzacji rejestrów i baz danych, poszerzających zakres prawa do informacji, które niewątpliwie przysługuje wierzycielowi dochodzącemu swoich roszczeń w drodze przymusu, w ramach realizacji konstytucyjnie mu zagwarantowanego prawa do sądu.

STRESZCZENIE Tryb i zasady sprzedaży egzekucyjnej udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku ograniczenia ich zbywalności

W artykule poruszono problematykę ograniczenia sprzedaży udziałów w sytuacji, gdy ma nastąpić ich sprzedaż w drodze egzekucji. W pracy opisano procedurę tej egzekucji, odwołując się do przepisów Kodeksu spółek handlowych oraz Kodeksu postępowania cywilnego.

Celem artykułu jest wyjaśnienie wątpliwości, które wiążą się z przedmiotową problematyką. Dokonano interpretacji poszczególnych przepisów Kodeksu spółek handlowych oraz Kodeksu postępowania cywilnego.

W pracy wskazano również na praktyczne problemy związane ze sprzedażą udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w drodze egzekucji, w sytuacji gdy ograniczono ich zbywalność. Autor artykułu wskazuje, że przepisy, w szczególności Kodeksu postępowania cywilnego, powodują w doktrynie wiele wątpliwości, które powinny zostać wyjaśnione w przyszłości przez ustawodawcę.

SUMMARY Mode and Principles of Sale by a Writ of Execution of Shares in a Limited Liability Company in the Event of Their Limited Transferability

The article presents the issue of restrictions on the sale of shares through execution. In the article the author described the process of the execution, referring to the provisions of the Code of Commercial Companies and the Code of Civil Procedure.

This article aims to clarify the doubts associated with aforementioned issue. The Article presents an interpretation of the various provisions of the Code of Commercial Companies and the Code of Civil Procedure.

The paper also points to practical problem of limiting the sale of shares in a limited liability company through execution in the event of their limited transferability. The article indicates that the provisions, in particular of Code of Civil Procedure cause a lot of doubts in the doctrine and for that reason should be clarified in the future by the legislature.

Tryb i zasady sprzedaży egzekucyjnej udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku ograniczenia ich zbywalności

I. Wprowadzenie

W spółce z ograniczoną odpowiedzialnością zbycie udziału, jego części lub ułamkowej części można uzależnić od zgody spółki albo w inny sposób ograniczyć. Ograniczenie rozporządzalności udziałem może mieć charakter między innymi ustawowy (np. art. 16 Kodeksu spółek handlowych¹) lub wynikający z umowy wspólników (*shareholder agreement*). W praktyce ograniczenia te są najczęściej ustanawiane w umowie spółki, ponieważ zawarcie takich przepisów w akcie założycielskim gwarantuje zachowanie substratu osobowego spółki². Skuteczność

¹ Ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1030 ze zm.); dalej: k.s.h.

² Do najpopularniejszych sposobów ograniczenia zbycia udziałów należą m.in. prawo pierwszeństwa lub prawo pierwokupu. Zob. R. Szyszko, *Prawo spółek handlowych. Wybrane zagadnienia. Skrypt dla aplikantów radcowskich Okręgowej Izby Radców Prawnych w Warszawie*, Warszawa 2011, s. 97; por. wyrok Sądu Najwyższego (dalej: SN) z dnia 9 lutego 2005 r., V CSK 437/2005, Lex Polonica nr 399912.

takiego uzależnienia zbycia udziałów jest także rozszerzona na sprzedaż egzekucyjną.

Przepis art. 185 Kodeksu spółek handlowych reguluje problematykę ograniczeń sprzedaży udziału w drodze egzekucji. W wyniku wprowadzonych zmian Kodeksu postępowania cywilnego (dalej: k.p.c.) na mocy ustawy z dnia 2 lipca 2004 r.³ przepis ten uzupełnia dokonywanie egzekucji z innych praw majątkowych⁴ (zastosowanie znajdą także, na podstawie art. 909 k.p.c., przepisy dotyczące egzekucji z wierzytelności). Art. 185 k.s.h. w pewnym zakresie stanowi *lex specialis* w stosunku do przepisów zawartych przede wszystkim w dziale IVa k.p.c.⁵

Podobnie jak w art. 182 k.s.h. norma zawarta w art. 185 k.s.h. ma służyć utrzymaniu stanu osobowego wspólników⁶. Może być ona wykorzystana wyłącznie w sytuacji, gdy rozporządzanie udziałem jest ograniczone w umowie spółki. Art. 185 k.s.h. chroni przede wszystkim interes spółki, ale zapewnia także możliwość wyegzekwowania należności w trybie określonym przepisami prawa, w tym k.p.c.⁷

W praktyce wykładnia art. 185 k.s.h., a tym samym jego stosowanie, wzbudza wiele kontrowersji. Rozbieżności w doktrynie dotyczą nie tylko interpretacji tego przepisu, lecz także subsydiarnego stosowania odpowiednich przepisów k.p.c. Praktyka wskazała również, że sam sposób tej egzekucji jest skomplikowany i powoduje liczne trudności dla spółki, ale przede wszystkim dla wierzycieli i organów egzekucyjnych⁸.

³ Ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 172, poz. 1804).

⁴ W. Popiołek [w:] J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, W. Pyziół, A. Witosz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2006, s. 535. Jeszcze większe wątpliwości powoduje przedmiotowa regulacja w postępowaniu egzekucyjnym w administracji; zob. np. SA w wyroku z dnia 21 maja 2013 r., XII Gz 222/13, opublikowana na portalu orzeczeń.

⁵ K. Kopaczyńska-Pieczniak, *Ustanie członkostwa w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Kraków 2002, s. 147 i n.; A. Kidyba, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2013, s. 805.

⁶ A. Szajkowski, M. Tarska [w:] S. Sołtysiński, A. Szajkowski, A. Szumański, J. Szwaja, M. Tarska, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz do art. 151–300*, t. 2, Warszawa 2005, s. 356.

⁷ *Ibidem*; M. Krajewska, *Zajęcie udziału w spółce z o.o. w praktyce sądów rejestrowych*, PPH 2005, nr 2, s. 33.

⁸ Zob. T. Wiśniewski, *Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot egzekucji*, Rejent 1994, nr 2, s. 105.

2. Rozpoczęcie postępowania

Egzekucja z udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością przebiega w dwóch podstawowych fazach, tj. zajęcia udziału oraz zazwyczaj jego sprzedaży w przypadku, gdy wierzyciel egzekwujący nie może uzyskać zaspokojenia w wyniku samego zajęcia⁹. Aby można było dokonać tych czynności, wierzyciel musi złożyć wniosek o wszczęcie egzekucji. Właściwość organu egzekucyjnego powinna być ustalona na podstawie art. 895 k.p.c. w zw. z art. 902 k.p.c. oraz art. 909 k.p.c. Kryterium określenia właściwości jest miejsce zamieszkania lub siedziba dłużnika¹⁰. Gdy podmiotem tym jest osoba fizyczna, wyznacznikiem właściwości będzie art. 27 oraz art. 28 k.p.c., a w przypadku osoby prawnej art. 30 k.p.c.¹¹ Jeżeli nie można ustalić w ten sposób właściwości, należy ją subsydiarnie określić za pomocą wyznaczenia miejsca zamieszkania lub siedziby dłużnika¹². Jeżeli i to kryterium nie może być zastosowane, właściwy jest komornik działający przy sądzie, w którego okręgu znajduje się przedmiot świadczenia. Należy zgodzić się z T. Wiśniewskim, że ostatnie kryterium w odniesieniu do udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jest bezprzedmiotowe, ponieważ osoba zobowiązana (udziałowiec) względem dłużnika każdorazowo istnieje¹³.

Pierwszą czynnością podejmowaną w egzekucji będzie zajęcie udziału. Podstawą prawną do jej dokonania jest art. 910 § 1 k.p.c. W tym celu doręcza się zawiadomienie o zajęciu udziałów wspólnikowi oraz osobie,

⁹ E. Marszałkowska-Krześ [w:] J. Jacyszyn, S. Krześ, E. Marszałkowska-Krześ, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz. Orzecznictwo*, Warszawa 2001, s. 298. Do sprzedaży udziałów nie dojdzie także wskutek działań wierzyciela, np. gdy wycofa on swój wniosek; zob. M. Rzońca, *Wykonywanie uprawnień z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością zajętych w drodze egzekucji komorniczej*, Rejent 2011, nr 5, s. 107.

¹⁰ Zob. np. K. Flaga-Gieruszyńska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 1420; A. Adamczuk [w:] A. Adamczuk, M. Manowska, P. Prus, M. Radwan, M. Sieńko, E. Stefańska, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, t. 2, Warszawa 2011, s. 633.

¹¹ W tym przypadku nie będzie miała znaczenia siedziba spółki z o.o., której dłużnik jest wspólnikiem; zob. T. Wiśniewski, *Udziały w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością jako przedmiot egzekucji*, Rejent 1994, nr 2, s. 78.

¹² W takim przypadku niezbędne jest określenie miejsca siedziby spółki; zob. *ibidem*.

¹³ *Ibidem*; K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1420.

która jest obciążona obowiązkiem względem dłużnika. W literaturze wskazuje się, że komornik, zajmując udział wspólnika, powinien zgłosić ten fakt spółce oraz sądowi rejestrowemu na podstawie art. 911³ k.p.c.¹⁴ Część przedstawicieli doktryny wskazuje, że przepis ten nie znajdzie zastosowania, gdy rozporządzenie udziałem jest w jakikolwiek sposób ograniczone¹⁵. Jeszcze inni komentatorzy podkreślają, że spółka o zajęciu powinna być poinformowana zgodnie z art. 910 § 1 pkt 2 k.p.c. oraz ponownie na podstawie art. 911³ k.p.c.¹⁶ Należy przychylić się do ostatniego ze stanowisk. Po pierwsze, z tytułu uczestnictwa w spółce udziałowcowi przysługują określone prawa, takie jak np. prawo żądania wyłączenia wspólnika¹⁷ czy chociażby prawo do dywidendy¹⁸. Wspólnikowi przysługują określone uprawnienia, a tym samym spółka jest obciążona obowiązkiem wobec niego (udziałowca)¹⁹. W związku z tym komornik powinien w tym przypadku poinformować spółkę o zajęciu na podstawie art. 910 § 1 pkt 2 k.p.c. Ponadto podstawą ponownego powiadomienia jest art. 911³ k.p.c., na co wskazuje jego wykładnia literalna. Interpretacja tych dwóch przepisów wskazuje na pewne niekonsekwencje ustawodawcy, aczkolwiek zgodnie z art. 910 k.p.c. komornik zawiadamia i wzywa osobę do złożenia oświadczenia, czy inne osoby roszczą sobie pretensje do zajęcia prawa²⁰, czy i w jakim sądzie lub przed jakim organem toczy się lub toczyła się sprawa o zajęte prawo,

¹⁴ Tak np. M. Rodzynekiewicz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2014, s. 327.

¹⁵ Zob. np. K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1420; M. K. Chmielewska [w:] G. Julke, Z. Knypl, M. Koerner, R. Kowalkowski, S. Kozik, H. Langa-Bieszki, Z. Merchel, J. Świeczkowski, J. Treder, G. Wróblewska-Wcisło, *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, wyd. 3, Sopot 2005, s. 232.

¹⁶ M. Rzońca, *op. cit.*, s. 109; M. Krajewska, *op. cit.*, s. 36.

¹⁷ Zob. np. A. Kidyba, *Prawo handlowe*, wyd. 15, Warszawa 2013, s. 380–382; SN w wyroku z dnia 19 marca 1997 r., II CK 31/97, OSNC 1997, nr 7–8, poz. 116.

¹⁸ Zob. szerzej A. Kidyba, *Podmioty uprawnione do zysku w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością* [w:] *W kręgu teoretycznych i praktycznych aspektów prawoznawstwa. Księga jubileuszowa Profesora Bronisława Ziemanina*, pod red. M. Zielińskiego, Szczecin 2005, s. 360 i n.

¹⁹ Tak np. J. Jodłowski, *Egzekucja z udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością*, Palestra 1937, nr 7, s. 645; T. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 78.

²⁰ W praktyce bardzo często komornik w postanowieniu o zajęciu wnosi o złożenie oświadczenia, czy na przedmiotowych udziałach zostało ustanowione ograniczenie ich zbywalności.

jak również czy oraz o jakie roszczenia skierowana jest egzekucja do zajętego prawa²¹, czego nie przewiduje art. 911³ k.p.c. Po ewentualnym oświadczeniu komornik ponownie powiadamia o zajęciu udziałów i zgłasza ten fakt sądowi rejestrowemu²², tym razem na podstawie drugiego ze wspomnianych wcześniej przepisów.

3. Postępowanie przed sądem rejestrowym oraz skutki zajęcia

Zawiadomienie o zajęciu udziałów wspólnika dokonane na podstawie art. 911³ k.p.c. inicjuje postępowanie przed sądem rejestrowym. Nie jest to jednak postępowanie w przedmiocie wpisu do rejestru. Dlatego też w tym przypadku stosuje się ogólne przepisy dotyczące postępowania nieprocesowego²³. Zawiadomienie to podlega badaniu przez sąd rejestrowy w zakresie obejmującym zgodność zawartych w nim danych z treścią wpisów w rejestrze²⁴. Sąd o przyjęciu zawiadomienia orzeka postanowieniem, od którego przysługuje apelacja²⁵. Sąd rejestrowy załącza ten dokument do akt rejestrowych spółki, natomiast fakt zajęcia udziałów nie jest odnotowywany w samym rejestrze. Podstawę przyjęcia takiego zgłoszenia do Krajowego Rejestru Sądowego stanowi art. 9 ustawy o Krajowym Rejestrze Sądowym²⁶.

Zajęcie udziału powoduje także zajęcie świadczeń związanych z udziałem, takich jak np. część zysku, należne dłużnikowi wierzytelności

²¹ Udziały w spółce z o.o. zostają zajęte z chwilą doręczenia zawiadomienia spółce (na adres ujawniony w Krajowym Rejestrze Sądowym), przy czym skutki zajęcia względem dłużnika powstają z chwilą doręczenia mu zawiadomienia o zajęciu, nawet jeżeli zostało ono doręczone dłużnikowi przed zawiadomieniem spółki. Zgodnie z art. 910 § 4 k.p.c. skutki zajęcia powstają także wobec danego podmiotu w momencie, gdy dowiaduje się on o wszczęciu egzekucji.

²² M. Rzońca, *op. cit.*, s. 109; por. K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1420.

²³ A. Zieliński, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz*, pod red. A. Zielińskiego, Warszawa 2008, s. 1138.

²⁴ Wyrok SN z dnia 22 marca 2007 r., III CZP 8/07, BSN 2007, nr 3.

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ Ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 1203 ze zm.); zob. Ł. Zamojski, *Ustawa o Krajowym Rejestrze Sądowym. Komentarz*, Warszawa 2009, s. 45.

pieniężne wskutek umorzenia udziału czy chociażby wypłaty wynikające z obniżenia kapitału. Zajęcie udziałów nie narusza uprawnień dłużnika do żądania świadczeń należnych mu od spółki, takich jak np. wynagrodzenie lub inne świadczenia wynikające np. z umowy wspólników²⁷.

Zgodnie z art. 910² k.p.c. z mocy zajęcia wierzyciel może wykonywać wszelkie uprawnienia majątkowe dłużnika wynikające z zajętego prawa, które są niezbędne do zaspokojenia wierzyciela w drodze egzekucji. Może on również podejmować wszelkie działania, które są niezbędne do zachowania prawa²⁸. Jeżeli zachodzi potrzeba realizacji innych uprawnień wynikających z zajętego prawa niż te wymienione powyżej, sąd na wniosek dłużnika lub wierzyciela albo z urzędu ustanowi zarządcę.

Wierzyciel po zajęciu udziału w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością może zaspokoić swoje roszczenia w dwojaki sposób: z dochodu, który przynosi zajęty udział, albo poprzez sprzedaż zajętego udziału (art. 911³ k.p.c. w zw. z art. 911⁶ k.p.c.)²⁹.

4. Sprzedaż udziałów

Drugą możliwością zaspokojenia roszczenia wierzyciela jest sprzedaż udziałów (w mojej ocenie w art. 911⁶ § 1 k.p.c. ustawodawca, wskazując sposoby zaspokojenia wierzyciela, nie przesądził o zastosowaniu ich konkretnej kolejności³⁰). Przed zmianami k.p.c., które zostały wpro-

²⁷ E. Marszałkowska-Krześ, *op. cit.*, s. 299.

²⁸ Nie wdając się w szczegółowe, wykraczające poza zakres artykułu rozważania, należy zauważyć, że z mocy zajęcia udziału wierzyciel mógł wykonywać wszelakie prawa i roszczenia dłużnika, w tym tzw. uprawnienia korporacyjne; zob. np. A. Herbert, *Obrót udziałami w spółce z o.o.*, Warszawa 2002, s. 363; A. Szajkowski, M. Tarska, *op. cit.*, s. 358–359; SN w wyroku z dnia 25 listopada 2005 r., III CZP 64/11, LEX nr 1027883. Por. M. Krajewska, *op. cit.*, s. 35; wyrok SN z dnia 14 września 2005 r., III CZP 57/05, Palestra 2006, nr 3–4, s. 291. W chwili obecnej, po ustanowieniu art. 910² k.p.c. jako przepisu szczególnego wobec art. 887 § 1 k.p.c., większość przedstawionych stanowisk i zawartych argumentacji straciła na znaczeniu.

²⁹ Por. M. Krajewska, *op. cit.*, s. 35.

³⁰ W piśmiennictwie wyrażono stanowisko, że realizacja lub sprzedaż prawa mogą nastąpić dopiero przy bezskuteczności lub stwierdzonej długotrwałości zaspokojenia z dochodu prawa. Wydaje się, że wykładnia gramatyczna art. 911⁶ k.p.c. oraz możliwość wykonywania wszelkich uprawnień majątkowych na podstawie

wadzone ustawą z dnia 16 września 2011 r.³¹, zgodnie z art. 911⁶ § 3 k.p.c. zasadą było, że sprzedaż udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością następuje w drodze licytacji prowadzonej według przepisów o egzekucji z ruchomości, przy zachowaniu postanowień art. 911⁷ k.p.c. Uchylenie art. 911⁶ § 3 i 4 i art. 911⁷ § 4 k.p.c. przesądza aktualnie o kolejności dwóch sposobów sprzedaży prawa, tj. sprzedaży z wolnej ręki oraz sprzedaży licytacyjnej. Dlatego w obowiązującym stanie prawnym ze sprzedaży licytacyjnej korzysta się wówczas, gdy sprzedaż z wolnej ręki nie dojdzie do skutku w terminie tygodnia od dnia wyrażenia przez wierzyciela zgody na tę sprzedaż. Aktualnie, po uchyleniu art. 911⁶ § 3 k.p.c., o wyborze sposobu egzekucji i środka egzekucyjnego powinien decydować wierzyciel. Normę szczególną wobec tych przepisów zawiera jednak właśnie art. 185 k.s.h.³²

Jak już zostało wcześniej wspomniane, określa on tryb sprzedaży udziałów, gdy umowa spółki ogranicza prawo ich zbycia. W praktyce pojawiły się wątpliwości, kto w takiej sytuacji powinien zarządzić sprzedaż udziałów. Zgodnie z art. 911⁷ § 3 k.p.c. przy sprzedaży udziałów w spółce stosuje się przepisy o egzekucji z ruchomości. Przy tym rodzaju sprzedaży o jej dokonaniu decyduje komornik. Zgodnie z literalnym brzmieniem art. 185 k.s.h. sąd rejestrowy ma obowiązek zawiadomienia spółki o zarządzeniu sprzedaży³³. Przepis ten nie wskazuje,

art. 910² k.p.c. wskazują, że o wyborze egzekucji we wniosku powinien decydować wierzyciel. Zob. np. K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1444, która wskazuje jednak, że wybór odpowiedniej formy powinien należeć do komornika; zob. M. Michalski, *Zasady egzekucji z instrumentów finansowych w świetle przepisów kodeksu postępowania cywilnego*, Pr.Spółek 2008, nr 6, s. 2 i n. Należy także wskazać, że na podstawie zmian zawartych w ustawie o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2015 r., poz. 218) we wniosku o wszczęcie egzekucji lub żądaniu przeprowadzenia egzekucji z urzędu nie będzie obowiązku wskazywania sposobu egzekucji. Zgodnie z art. 799 § 1 k.p.c., wniosek wierzyciela będzie umożliwiał prowadzenie egzekucji według wszystkich możliwych sposobów, z wyjątkiem egzekucji z nieruchomości oraz tych składników majątkowych, do których stosuje się przepisy o egzekucji z nieruchomości.

³¹ Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2011 r. Nr 233, poz. 1381).

³² Zob. np. K. Flaga-Gieruszyńska, *op. cit.*, s. 1444.

³³ Inaczej np. M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 328, który twierdzi, że sąd rejestrowy takiego obowiązku nie ma, ponieważ żaden przepis k.p.c. nie zobowiązuje go do wykonania takiej czynności. Co więcej, podkreśla, że zawiadomienie jest zbędne,

że to sąd ma wydać przedmiotowe zarządzenie, ale wymaga jedynie poinformowania o nim spółki. W związku z tym należy stwierdzić, że zarządzenie o sprzedaży wydaje komornik, który następnie notyfikuje je sądowi rejestrowemu. Sąd z momentem poinformowania go o zarządzeniu sprzedaży ma możliwość zbadania, czy umowa spółki przewiduje uzależnienie sprzedaży udziału od jej zgody lub ogranicza sprzedaż udziałów w inny sposób, i podejmuje decyzję o uruchomieniu procedury, o której mowa w art. 185 § 2 k.s.h. Dopiero potem sąd powinien poinformować spółkę o zarządzeniu sprzedaży.

5. Ustalenie ceny udziałów oraz zapłata za udziały

W terminie dwóch tygodni od otrzymania zawiadomienia spółka powinna zgłosić wniosek o przeprowadzenie wyceny³⁴. Brak reakcji lub złożenie oświadczenia po tym terminie³⁵ powoduje zakończenie postępowania przed sądem rejestrowym³⁶. Sąd w takiej sytuacji powinien poinformować komornika o bezskutecznym upływie terminu. Sprzedaż w takim przypadku dokonana będzie w trybie przepisów k.p.c., a nie k.s.h.

Po zgłoszeniu wniosku o dokonanie wyceny sąd rejestrowy powinien ustalić cenę nabycia udziałów. I chociaż wykładnia literalna art. 185 § 1 k.s.h. wskazuje, że wycena może być ustalona na podstawie zgodnych stanowisk stron, to w praktyce sądy rejestrowe zawsze powołują biegłego do

ponieważ spółka wie już od komornika o zajęciu egzekucyjnym. Stanowisko to nie zasługuje na aprobatę, gdyż przepisy k.s.h. (art. 185) nakładają na sąd rejestrowy taki obowiązek. Postanowienie o zajęciu udziałów dotyczy wcześniejszego etapu egzekucji. Dlatego poinformowanie stron o zarządzeniu sprzedaży wydaje się niezbędne.

³⁴ W praktyce często spółka kieruje do sądu „wniosek o przeprowadzenie wyceny udziałów wraz ze wskazaniem potencjonalnego nabywcy” oraz załącza do niego oświadczenie kandydata o wyrażeniu woli nabycia udziałów. Termin dwóch tygodni ustanowiony w art. 185 § 2 k.s.h. dotyczy jednak wyłącznie zgłoszenia wniosku o dokonanie wyceny udziałów.

³⁵ Zob. M. Litwińska-Werner, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2007, s. 525–526.

³⁶ Zob. M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 300.

oszacowania ceny udziału³⁷. Takie postępowanie nie jest słuszne, ponieważ nie tylko literalne brzmienie przedmiotowego przepisu tego nie wymaga, lecz także np. wycena udziałów bardzo często wykonywana jest wcześniej przez komornika i w takiej sytuacji powołanie biegłego może okazać się zbędne. Sąd powinien dokonać oszacowania ceny udziału przy uwzględnieniu stanu majątkowego spółki oraz innych okoliczności mających wpływ na cenę udziału³⁸. Ustalenie ceny udziałów przez sąd następuje w formie postanowienia, na które przysługuje apelacja (ze względu na rozstrzygnięcie co do istoty sprawy)³⁹. Po uprawomocnieniu się postanowienia sąd powinien zawiadomić spółkę o ustaleniu ceny.

Od momentu zawiadomienia spółki o ustaleniu ceny biegnie termin dwóch tygodni do wpłacenia komornikowi przedmiotowej wierzytelności pieniężnej⁴⁰. W przypadku gdy nabywca uiści przedmiotową sumę, komornik sporządza protokół (art. 809 k.p.c.), który stanowi podstawę do ujawnienia nabywcy w księdze udziałów⁴¹. Od momentu zapłaty nabywca staje się współnikiem danej spółki. O kupnie udziałów należy powiadomić spółkę, zgodnie z art. 187 k.s.h. Od tej chwili nabycie jest skuteczne w stosunku do spółki. W przypadku gdy we wskazanym terminie nie nastąpi uiszczenie przedmiotowej kwoty, udziały będą sprzedane w trybie postępowania egzekucyjnego.

³⁷ Sąd rejestrowy dokonuje oszacowania udziałów w spółce z o.o. zajętych egzekucyjnie w trybie sądowego postępowania egzekucyjnego, a nie w trybie postępowania niespornego (SN w wyroku z dnia 9 sierpnia 1938 r., II C 199/39, OSN 1939, nr 5, poz. 211).

³⁸ J. Namitkiewicz, *Kodeks handlowy. Komentarz*, Warszawa 1999, s. 105–106.

³⁹ W praktyce pojawił się problem, czy w przypadku określenia wartości udziałów znacznie przenoszącej wartość dochodzonej należności istnieje możliwość redukcji liczby udziałów przeznaczonych do sprzedaży. Taka sytuacja co do zasady nie jest możliwa, chyba że zostanie zmienione postanowienie o zarządzeniu sprzedaży; por. T. Wiśniewski, *op. cit.*, s. 106. Odmiennie co do środka zaskarżenia zob. M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 300.

⁴⁰ W doktrynie wyrażono pogląd, że do czasu upływu tego terminu spółka może wskazać inną osobę lub odwołać wskazanie nabywcy. R. Pabis [w:] J. Bienia, M. Bienia, G. Nita-Jagielski, K. Oplustil, R. Pabis, A. Rachwał, M. Spyra, G. Suliński, M. Tofel, R. Zawłocki, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 699.

⁴¹ T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz [w:] J. P. Naworski, K. Strzelczyk, T. Siemiątkowski, R. Potrzeszcz, *Komentarz do Kodeksu spółek handlowych. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością*, Warszawa 2001, s. 273–274.

W praktyce pojawił się problem, czy sąd ma uprawnienie weryfikacji kandydatury nabywcy już na etapie wyceny udziałów. Spółki bardzo często zgłaszają nabywcę udziałów wraz z wnioskiem o przeprowadzenie oszacowania udziałów. Szczególne wątpliwości pojawiły się w przypadku, gdy umowa spółki ogranicza zbycie udziałów przez ustanowienie prawa pierwszeństwa lub prawa pierwokupu. Należy wskazać, że przede wszystkim art. 185 k.s.h. nie nakazuje już na tym etapie przedstawienia osoby, która nabędzie udział. Co więcej, sytuacji tej nie należy utożsamiać z wyrażeniem zgody przez zgromadzenie wspólników⁴². Przedstawienie osoby z art. 185 k.s.h. jest czynnością, która powinna być dokonana przez zarząd (a nie zgromadzenie wspólników, jak ma to miejsce często w praktyce) już po ustaleniu ceny udziałów⁴³. Czynność ta ma cechy oświadczenia woli⁴⁴, do którego złożenia niezbędne jest zachowanie reguł reprezentacji, które obowiązują w danej spółce (np. łączne działanie dwóch członków zarządu). Przedstawienie osoby z art. 185 k.s.h. powinno być dokonane wraz z uiszczeniem kwoty „do rąk” komornika⁴⁵. *De lege lata* brakuje więc w tym trybie norm, które umożliwią bezpośrednią kontrolę kandydatury nabywcy, przedstawioną przez zarząd⁴⁶.

6. Podsumowanie

Regulacja zawarta w art. 185 k.s.h. rozszerza skuteczność ograniczenia zbywalności udziałów na sprzedaż egzekucyjną. Prawo spółki do

⁴² Por. W. Pyziół [w:] J. Frąckowiak, A. Kidyba, W. Popiołek, W. Pyziół, A. Witosz, *Kodeks spółek handlowych. Komentarz*, Warszawa 2008, s. 374.

⁴³ Tak jak ma to miejsce w przypadku przedstawienia nabywcy w sytuacji opisanej w art. 182 § 4 k.s.h.; zob. W. Pyziół, *op. cit.*, s. 374.

⁴⁴ Zob. np. S. Grzybowski [w:] *Prawo cywilne*, pod red. S. Grzybowskiego, Warszawa 1981, s. 30; por. wyrok SN z dnia 1 grudnia 2011 r., I CSK 132/11, LEX nr 1129069.

⁴⁵ W praktyce przedstawia się komornikowi uchwałę zarządu oraz inne dokumenty, które poświadczają, że określony podmiot jest kandydatem do nabycia udziałów.

⁴⁶ Ewentualna kontrola będzie dotyczyć zasad reprezentacji oraz ewentualnego nadużycia prawa podmiotowego. Por. SA w wyroku z dnia 7 października 1994 r., I ACa 197/99, OSA 2000, nr 1, poz. 2, s. 31. Nabywcą udziałów może być sama spółka, która kupuje je w celu umorzenia (art. 199 k.s.h.); M. Rodzyńkiewicz, *op. cit.*, s. 329.

wskazania nabywcy udziałów jest niezależne od tego, kto prowadzi egzekucję z majątku wspólnego. Uprawnienie to obowiązuje także w przypadku zbycia części udziału lub jego ułamkowej części.

Generalnie proces zbycia udziałów w egzekucji, w sytuacji gdy w umowie są określone ograniczenia w ich nabyciu, wzbudza w praktyce wiele wątpliwości. Co więcej, ciągłe zmiany k.p.c., a także odmienna praktyka sądów w interpretacji art. 185 k.s.h. powodują, że tryb i zasady sprzedaży egzekucyjnej udziałów w spółce z ograniczoną odpowiedzialnością w przypadku ograniczenia ich zbywalności są niezwykle skomplikowane. Powoduje to liczne problemy, np. w codziennym funkcjonowaniu spółek z ograniczoną odpowiedzialnością. Stąd też wydaje się, że niezbędna jest ingerencja ustawodawcy w przepisy regulujące ten tryb, chociażby przy okazji planowanej nowelizacji k.s.h.

**STRESZCZENIE Glosa do wyroku Naczelnego Sądu
Administracyjnego z dnia 24 października 2014 r.
(II GSK 1466/13)**

Zmiany, które weszły w życie dnia 28 grudnia 2007 r., spowodowały, że w celu wykonywania zawodu komornika, a także zostania aplikantem czy asesorem komorniczym nie jest wystarczające posiadanie wyższego wykształcenia administracyjnego, lecz konieczne stało się ukończenie wyższych studiów prawniczych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu magistra prawa lub ukończenie zagranicznych studiów prawniczych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej.

Wprowadzone przepisy intertemporalne nie obejmowały wprost osób, które zakończyły aplikację i zdały egzamin komorniczy, a nie były w dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej asesorami.

Zdaniem Ministra Sprawiedliwości w wyniku dokonanych zmian nie było możliwe powołanie na stanowisko asesora osoby, która nie została wprost wymieniona w ustawie zmieniającej, zaś powołanie takiej osoby na stanowisko asesora w drodze decyzji powodowało, że takie rozstrzygnięcie było obciążone wadą stwierdzenia nieważności. Stanowisko Ministra Sprawiedliwości użyło akceptację WSA.

Dopiero po rozpatrzeniu skargi kasacyjnej NSA uznał, że: „Wymóg dotychczasowego wykształcenia wyższego administracyjnego dla osób, które w chwili wejścia w życie ustawy zmieniającej były asesorami komorniczymi lub aplikantami komorniczymi, nie oznacza, że osoby, które z takim wykształceniem nabyły wcześniej określone prawa z racji odbytej aplikacji komorniczej i zdanego egzaminu komorniczego, zostały pozbawione na przyszłość możliwości zostania asesorem komorniczym”.

**SUMMARY The Gloss to the Judgment of the Supreme
Administrative Court of 24 October 2014 (II GSK 1466/13)**

The changes that came into effect on December 28, 2007 result in the fact that it is not sufficient to have a degree in administration in order to work as a bailiff as well as to be a trainee-solicitor or an assistant bailiff, but it is necessary to be

a graduate of law with a higher degree in the Republic of Poland or to graduate law studies abroad which are approved in the Republic of Poland.

The inter-temporal regulations which were implemented did not include directly the people who finished their training as a solicitor and passed the bailiff exam, but were not assessors on the day the new act came into effect.

According to the Minister of Justice, the result of the amendment was that it became impossible to appoint as assessor a person who was not explicitly mentioned in the amendment to the act. Moreover, the solution of appointing such a person as assessor through decision was faulty because the decision could be stated invalid. The position of the Minister of Justice was accepted by the Wojewódzki Sąd Administracyjny (Province Administrative Court).

Only after investigating the cassation appeal did the Supreme Administrative Court decide that "the former requirement of higher administrative education for the people who at the moment the changing act came into effect were assistant bailiffs or were training as bailiffs does not imply that people with such a degree who got the aforementioned rights through training as bailiffs and passing the bailiff exam were devoid of the possibility of becoming the assistant bailiffs in the future".

Glosa do wyroku Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 24 października 2014 r. (II GSK 1466/13)

Wymóg dotychczasowego wykształcenia wyższego administracyjnego dla osób, które w chwili wejścia w życie ustawy zmieniającej¹ były asesorami komorniczymi lub aplikantami komorniczymi, nie oznacza, że osoby, które z takim wykształceniem nabyły wcześniej określone prawa z racji odbytej aplikacji komorniczej i zdanego egzaminu komorniczego, zostały pozbawione na przyszłość możliwości zostania asesorem komorniczym.

I

Niejasne przepisy intertemporalne zawarte w ustawie wprowadzającej zmiany do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji² w zakresie wymogu wykształcenia osoby ubiegającej się o stanowisko aplikanta, asesora

¹ Ustawa z dnia 24 maja 2007 r. o zmianie ustawy o komornikach sądowych i egzekucji oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 112, poz. 769), dalej: ustawa zmieniająca.

² Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (t.j. Dz.U. z 2011 r., Nr 231, poz. 1376 ze zm.), dalej: u.k.s.e.

czy komornika sądowego mogły ograniczyć prawo do wykonywania zawodu komornika osobom, które ukończyły aplikację i zdały egzamin oraz nie zajmowały stanowiska asesora. W glosowanym wyroku warta uwagi jest dokonana przez NSA ocena stosowania art. 2 Konstytucji RP³ w zakresie ochrony praw nabytych w odniesieniu do możliwości wyeliminowania z obrotu prawnego ostatecznej decyzji administracyjnej, na mocy której osoba uzyskała uprawnienia do bycia asesorem poprzez stwierdzenie nieważności.

Zmiany, które weszły w życie dnia 28 grudnia 2007 r., spowodowały, że w celu wykonywania zawodu komornika, a także zostania aplikantem czy asesorem komorniczym nie jest wystarczające posiadanie wyższego wykształcenia administracyjnego, lecz konieczne stało się ukończenie wyższych studiów prawnych w Rzeczypospolitej Polskiej i uzyskanie tytułu magistra prawa lub ukończenie zagranicznych studiów prawnych uznanych w Rzeczypospolitej Polskiej (art. 10 ust. 1 pkt 6 u.k.s.e.).

Wprowadzone przepisy polegające na zaostreniu wymogów dotyczących wykształcenia nie powinny wywołać w praktyce trudności w stosowaniu nowej regulacji. W celu usunięcia ewentualnych wątpliwości należało ustanowić przepisy przejściowe dla osób, które już rozpoczęły starania o wykonywanie zawodu komornika. Ustawodawca wprowadził regulację szczególną w stosunku do osób, które nie spełniały zaostzonego kryterium wykształcenia, a rozpoczęły aplikację lub były asesorami. Ich ochronie miała służyć regulacja zawarta w przepisie art. 12 ustawy zmieniającej. W odniesieniu do osób, które miały w dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej status aplikanta lub asesora komorniczego, został utrzymany dotychczasowy wymóg wykształcenia administracyjnego.

Na tle glosowanego wyroku powstał jednak praktyczny problem, czy wskazane przepisy ustawy wprowadzającej obejmowały także osoby, które zakończyły aplikację i zdały egzamin komorniczy, a nie były w dniu wejścia w życie ustawy zmieniającej asesorami.

³ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. Nr 78, poz. 483, sprost. Dz.U. z 2001 r., Nr 28, poz. 319 ze zm.), dalej: Konstytucja RP.

II

Skarżąca ukończyła dwuletnie uzupełniające magisterskie studia administracyjne i po odbyciu aplikacji komorniczej złożyła z wynikiem pozytywnym egzamin komorniczy. Decyzją z sierpnia 2009 r. została powołana przez Prezesa Sądu Apelacyjnego w G. na podstawie art. 32 ust. 1 i 2 u.k.s.e. na stanowisko asesora komorniczego i na zasadzie art. 107 § 4 k.p.a.⁴ odstępiono od uzasadnienia decyzji.

We wrześniu 2011 r. Minister Sprawiedliwości powziął wiadomość, że skarżąca została powołana na stanowisko asesora komorniczego, mimo że nie miała wykształcenia prawniczego. Wobec powyższego wszczął z urzędu postępowanie w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji Prezesa Sądu Apelacyjnego o powołaniu na stanowisko asesora komorniczego.

Po przeprowadzeniu postępowania wyjaśniającego Minister Sprawiedliwości stwierdził nieważność decyzji Prezesa Sądu Apelacyjnego o powołaniu na stanowisko asesora komorniczego z uwagi na rażące naruszenie prawa. Po wyczerpaniu środków zaskarżenia (wniosku o ponowne rozpatrzenie sprawy) decyzja została zaskarżona do WSA w Warszawie, który oddalił wniesioną skargę. Uzasadniając stanowisko, WSA stwierdził, że „z literalnego brzmienia przepisów art. 12 ust. 2 ustawy nowelizującej w sposób jasny i jednoznaczny wynika, że jego adresatami są aplikanci i asesory komorniczy, którzy w dacie wejścia w życie przedmiotowej ustawy byli aplikantami i asesorami komorniczymi, tj. osobami wykonującymi, w ramach określonych ustawą – czynności przewidziane dla aplikantów i asesorów. Użycie przez ustawodawcę w ust. 2 przymiotnika «dotychczasowi» (rozumianego jako poprzedzający chwilę obecną) w kontekście wskazania daty wejścia w życie omawianej ustawy – eliminuje w ocenie Sądu jakiegokolwiek wątpliwości co do tego, że może dotyczyć osób, które kiedykolwiek były aplikantami lub asesorami komorniczymi. Przeciwnie, przepis ten w sposób precyzyjny określa, że jego zakresem objęte są osoby, które w dacie

⁴ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego (t.j. Dz.U. z 2013 r., poz. 267 ze zm.), dalej: k.p.a.

wejścia w życie nowelizacji z dnia 24 maja 2007 r. są aplikantami komorniczymi lub pełnią funkcję asesorów komorniczych”.

III

Głosowany wyrok zasługuje w całości na aprobatę. NSA nie zawahał się, by zastosować argumenty prokonstytucyjne, uznając za wyrokiem Trybunału Konstytucyjnego⁵, że: „Przyjmowane przez ustawodawcę nowe unormowania nie mogą zaskakiwać ich adresatów, którzy powinni mieć czas na dostosowanie się do zmienionych regulacji i spokojne podjęcie decyzji co do dalszego postępowania”. W rozpatrywanej sprawie stanowisko wyrażane przez zarówno Ministra Sprawiedliwości, jak i WSA takiego podejścia nie akceptowały, zaś strona została pozbawiona możliwości uzupełnienia wykształcenia w sposób, który umożliwiłby jej dalsze i nieprzerwane wykonywanie zawodu.

Zarówno organ administracji publicznej, jak i sąd administracyjny pierwszej instancji zdawały się nie dostrzegać konsekwencji stwierdzenia nieważności decyzji w sprawie powołania na stanowisko asesora komorniczego. Warto więc w tym zakresie, niejako uzupełniając stanowisko NSA, wskazać konsekwencje dla osoby pozbawionej uprawnień poprzez stwierdzenie nieważności decyzji o powołaniu na asesora komorniczego.

Postępowanie administracyjne w sprawie stwierdzenia nieważności decyzji zostało zakończone ostateczną decyzją z września 2012 r., z kolei prawomocne orzeczenie w sprawie zapadło w październiku 2014 r. Osoba nie mogła w tym czasie wykonywać czynności asesora. Na marginesie należy zauważyć, że od listopada 2011 r. (wszczęcia postępowania w sprawie stwierdzenia nieważności) do października 2014 r. (wyroku NSA) osoba, której dotyczy głosowane orzeczenie, została pozbawiona możliwości ubiegania się o stanowisko komornika, co pozbawiło ją faktycznie i prawnie możliwości wykonywania zawodu.

⁵ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 7.02.2001 r., sygn. K 27/00, MP Nr 6, poz. 99.

W sytuacji utrzymania w obrocie prawnym decyzji o stwierdzeniu nieważności decyzji taka osoba nie tylko musiałaby uzyskać wykształcenie prawnicze w zakresie wymaganym nowymi przepisami prawa. Należy przyjąć, że stwierdzenie nieważności decyzji administracyjnej ze skutkiem *ex tunc* oznacza również zniesienie materialnych skutków tej decyzji w postaci odbytej asesury. Nie można bowiem uznać, że bez decyzji o powołaniu na asesora da się w sposób zgodny z prawem odbyć asesurę. Oznacza to, że wraz z wyeliminowaniem z obrotu prawnego decyzji o powołaniu na asesora zniesione byłyby jej skutki, czyli odbycie asesury. Należałoby również zastanowić się nad legalnością czynności egzekucyjnych podjętych przez tę osobę jako asesora.

Wydaje się, że zarówno organ administracji, jak i sąd administracyjny pierwszej instancji nie dostrzegły, że wydawały rozstrzygnięcia w nadzwyczajnym trybie postępowania administracyjnego i opierały je na przesłance stwierdzenia nieważności zawartej w przepisie art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a., tj. sytuacji, w której decyzja administracyjna została wydana z rażącym naruszeniem prawa.

W judykaturze przyjmuje się, że „rażące naruszenie prawa w rozumieniu art. 156 § 1 pkt 2 k.p.a. zachodzi wtedy, gdy treść decyzji pozostaje w wyraźnej i oczywistej sprzeczności z treścią prawa i gdy charakter tego naruszenia powoduje, że owa decyzja nie może być akceptowana jako akt wydany przez organ praworządny państwa. Nie chodzi tu zatem o błędy w wykładni prawa, ale o niedopuszczalne przekroczenie prawa, dodatkowo w sposób jasny i niedwuznaczny”⁶.

Wydając rozstrzygnięcie w sprawie, zarówno Minister Sprawiedliwości, jak i WSA nie uwzględnili stanowiska Prezesa Sądu Apelacyjnego, który wyjaśnił, że powołując na stanowisko asesora komorniczego, miał na uwadze przepisy Konstytucji RP. Już tylko przyjęcie takiej argumentacji wystarczyłoby, aby uznać, że w zaistniałej sytuacji nie istnieje przesłanka stwierdzenia nieważności decyzji. Organ stosujący prawo (Prezes Sądu

⁶ Wyrok NSA z dnia 17.07.2014 r., I OSK 2832/12, CBOSA.

Apelacyjnego) zastosował pewien rodzaj wykładni umożliwiającej powołanie na asesora. Takie stanowisko może być poparte argumentami natury funkcjonalnej, nawet bowiem niejasne przepisy intertemporalne nie powinny być interpretowane w sposób uniemożliwiający byłym aplikantom, którzy zdali egzamin komorniczy, a nie byli asesorami, wykonywanie zawodu, co do którego uzyskali już wcześniej uprawnienia. Stosunkowo łatwo można sobie wyobrazić sytuację, że osoba nie podjęła asesury z przyczyn losowych lub osobistych (np. stan zdrowia nie pozwalał jej na podjęcie zatrudnienia na stanowisku asesora). Tak skrajne i radykalne stanowisko w zasadzie niweczyłoby lub znacznie ograniczałoby karierę komorniczą osoby, która nie była asesorem w chwili wejścia w życie ustawy zmieniającej.

Wydaje się, że taka interpretacja wywoływałaby także poczucie pokrzywdzenia tej osoby, gdyż ustawodawca z przyczyn od niej niezależnych pozbawiłby ją możliwości wykonywania wyuczonego zawodu, a także nie wprowadziłby możliwości uzupełnienia wykształcenia bez konieczności zaprzestania wykonywania zawodu.

W judykaturze kładzie się również nacisk na możliwość stwierdzenia nieważności decyzji, gdy „skutki wydania takiego aktu nie mogą być zaakceptowane z punktu widzenia zasady praworządnego działania organów administracji publicznej w demokratycznym państwie prawa”⁷.

Powstaje więc pytanie, czy w zaistniałej sytuacji osoba, która ukończyła aplikację, zdała egzamin komorniczy, a także odbyła asesurę, nie dawała rękojmi należytego wykonywania zawodu komornika. Taką gwarancję dawali przecież aplikanci komorniczy, którzy także nie spełniali podwyższonych norm dotyczących wykształcenia wynikających z ustawy wprowadzającej.

Na aprobatę zasługuje stanowisko NSA zajęte w glosowanym orzeczeniu. Należy jednak mieć wątpliwości, czy dopiero odwołanie się do wartości konstytucyjnych spowodowało konieczność wyeliminowania z obrotu prawnego decyzji o stwierdzeniu nieważności. Wydaje się, że wystarczyło-

⁷ Wyrok WSA w Olsztynie z dnia 15.05.2014 r., I SA/Ol 160/14, CBOSA.

by powołanie się na utrwalone stanowisko judykatury dotyczące rozumienia rażącego naruszenia prawa jako podstawy do wyeliminowania z obrotu prawnego decyzji administracyjnej w trybie stwierdzenia nieważności.

Odejście od wykładni literalnej na rzecz wykładni systemowej lub funkcjonalnej przez Ministra Sprawiedliwości i WSA nie spowodowałoby negatywnych konsekwencji dla osoby, do której skierowana była decyzja, a także nie ograniczyłoby tej osobie na okres trzech lat prawa ubiegania się o stanowisko komornika i możliwości wykonywania czynności asesora.

Recenzja książki Grzegorza Sikorskiego *Prawo bankowe. Komentarz,* C.H. Beck, Warszawa 2015

Prawo bankowe. Komentarz autorstwa dr. Grzegorza Sikorskiego jest ważną pozycją wśród opracowań tej gałęzi prawa. Autor we wstępie podkreślił, że tematyka publikacji musi odnieść się do pięciu kategorii przepisów. Trudno jednak podzielić pogląd o zbliżonym zakresie regulacji poszczególnych przepisów, skoro wyróżnia się zagadnienia cywilnoprawne, ustrojowe i organizacyjnoprawne czy też problematykę nadzoru na bankami oraz kwestie odnoszące się do postępowania naprawczego, likwidacji i upadłości banku. Jest to oczywiście podział umowny, komentarz dotyczy bowiem kolejnych przepisów ustawy. Nie zmniejsza to wszakże walorów komentarza, cechującego się daleko idącą starannością i dużą przejrzystością. Czytelnik bardzo łatwo może odnaleźć w tekście interesującą go problematykę. Każdy rozdział poprzedzony jest obszernym spisem literatury, a komentarze do poszczególnych przepisów – spisem treści, co znacząco ułatwia posługiwanie się tą pozycją. Poszczególne punkty zawierają wiele odniesień do orzeczeń sądowych, jak również do konkretnych pozycji literatury, co bardzo podnosi walory komentarza. Autor wskazuje również na toczące się prace legislacyjne dotyczące zmiany poszczególnych przepisów (np. s. 169, s. 272) oraz wielokrotnie poddaje ocenie dotychczasowe regulacje.

Należy założyć, że druk *Komentarza* ukończono przed dniem 14 kwietnia 2015 r. W dniu tym Trybunał Konstytucyjny wyrokiem w sprawie P 45/12 (Dz.U. z 2015 r., poz. 559) uznał, że art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 Prawa bankowego są niezgodne z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Z dniem 1 sierpnia 2016 r. przepisy te tracą moc obowiązującą, co całkowicie zmienia problematykę bankowych tytułów egzekucyjnych.

Autor swobodnie analizuje zagadnienia cywilnoprawne, takie jak problematyka pożyczek i umów kredytowych, zabezpieczania ich wykonania czy też istota gwarancji bankowych. Oceniał również strukturę poszczególnych rodzajów banków i znaczenie nadzoru bankowego nad ich działalnością. To samo należy odnieść do zagadnień z dziedziny prawa handlowego dotyczących łączenia się, podziału, likwidacji banków, postępowania naprawczego i upadłości banku.

Jak już podkreślono wyżej, komentarz uwzględnia aktualne orzecznictwo i najnowsze pozycje literatury, co pozwala na pogłębienie interesującej czytelnika problematyki. Zarówno struktura opracowania, jak i treść komentarza świadczą o wysokiej kompetencji autora z zakresu prawa bankowego i dlatego też wyrażam przekonanie, że stanowi ono istotny wkład w rozwój tej dziedziny nauki. Recenzowane opracowanie może być również wykorzystywane przez praktyków bankowości.

Informatyzacja postępowania egzekucyjnego – stan obecny i perspektywy. Sprawozdanie z VII konferencji z cyklu „Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości”, Warszawa, 20 maja 2015 r.

W dniu 20 maja 2015 r. w Warszawie odbyła się VII konferencja z cyklu „Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości”. Organizatorami konferencji od roku 2009 są Centrum Badań Problemów Prawnych i Ekonomicznych Komunikacji Elektronicznej działające na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego oraz VNT Law & Communications. Tegoroczna edycja poświęcona została w głównej mierze problematyce postępowania egzekucyjnego i rozwijającego się w jego ramach procesu informatyzacji, a także planowanym projektem legislacyjnym związanym bezpośrednio z procedurami egzekucyjnymi. Punkt wyjścia stanowiły przede wszystkim bieżący stan prawny, a także

opracowywane koncepcje zmian w postępowaniu egzekucyjnym. Wiodącym tematem tegorocznej konferencji było również usprawnienie egzekucji.

Wśród partnerów konferencji wskazać należy: Kancelarię Rączkowski & Kwieciński Adwokaci sp.p., Krajową Izbę Notarialną, Krajową Izbę Radców Prawnych, Krajową Radę Komorniczą, Naczelną Radę Adwokacką, Polski Związek Windykacji, Związek Banków Polskich, a także Currendę sp. z o.o.

Uroczystego otwarcia konferencji w imieniu jej organizatorów dokonała Magdalena Wagner, prezes Zarządu VNT Law & Communications, witając wszystkich zaproszonych gości i uczestników konferencji. Następnie głos zabrał prof. nadzw. dr hab. Dariusz Szostek, partner zarządzający w Kancelarii Prawnej Szostek_Bar i Partnerzy, i dokonał wprowadzenia w problematykę tegorocznej konferencji. Na wstępie podkreślono, że w głównej mierze tematyka VII konferencji z cyklu „Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości” zdeterminowana została przez wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 kwietnia 2015 r., P 45/12, w którym orzeczono, iż art. 96 ust. 1 i art. 97 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe są niezgodne z art. 32 ust. 1 Konstytucji, a przepisy te mają utracić moc obowiązującą z dniem 1 sierpnia 2016 r. Zwrócono także uwagę na zapowiedzi Komisji Europejskiej w zakresie perspektyw stworzenia jednolitego rynku cyfrowego w Europie.

Pierwszy referat wygłoszony został przez prof. dra hab. Jacka Gołączyńskiego, będącego pełnomocnikiem Ministra Sprawiedliwości, a jednocześnie koordynatorem krajowym ds. koordynacji wdrożeń systemów teleinformatycznych w sądach powszechnych. Referat miał charakter wprowadzający w tematykę, odnosił się bowiem do bieżących rozwiązań, koncepcji oraz dalszych projektowanych zmian w postępowaniu egzekucyjnym, a także akcentował ich korzystne aspekty dla poziomu ochrony prawnej wszystkich uczestników postępowania egzekucyjnego. Punktem wyjścia podjętych rozważań był projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks cywilny, ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektó-

rych innych ustaw z projektami aktów wykonawczych (druk sejmowy nr 2678, sejm VII kadencji). Jego przedmiotem były nie tylko kwestie związane z informatycznymi aspektami postępowania egzekucyjnego, lecz także dotyczące innych zagadnień, które również służą usprawnieniu postępowania egzekucyjnego, mające charakter funkcjonalny. Przykładem jest zwiększenie znaczenia roli procesowej referendarza sądowego, który ma pełnić funkcję pomocniczą względem sędziów, co w zamierzeniu twórców projektu ma doprowadzić do ulepszenia, a przede wszystkim – przyspieszenia postępowania egzekucyjnego. Referent zwrócił także uwagę na poszerzenie możliwości wykorzystania systemu teleinformatycznego na gruncie postępowania egzekucyjnego, co do tej pory możliwe było wyłącznie w odniesieniu do elektronicznego postępowania upominawczego, akcentując możliwość zarówno inicjowania postępowania egzekucyjnego za pomocą tego systemu, jak i wykorzystania tej drogi w toku postępowania (np. możliwość składania wniosków czy też oświadczeń za pośrednictwem systemu). Szczególną uwagę poświęcił licytacji elektronicznej ruchomości, skupiając się na tym, że obecnie polskie uregulowania w zakresie postępowania egzekucyjnego nie zajmują już wiodącej pozycji na arenie europejskiej czy międzynarodowej. Prof. J. Gołaczyński przedstawił również rozwiązania obowiązujące w wybranych państwach europejskich. Niektóre z nich wyprzedziły w znacznej mierze polskie uregulowania, rozszerzając zakres komorniczej licytacji elektronicznej także o nieruchomości (np. Węgry, Estonia, Finlandia). Jak podkreślił prof. J. Gołaczyński, to prowokuje do projektowania rozwiązań w zakresie licytacji elektronicznej w egzekucji z nieruchomości.

Szczegółowemu omówieniu nowych regulacji dotyczących egzekucji poświęcone było wystąpienie dra Marcina Uliasa, autora przepisów, a jednocześnie głównego specjalisty w Departamencie Prawa Cywilnego Ministerstwa Sprawiedliwości. Referent przedstawił kilka informacji o planowanych (na moment organizowania konferencji) zmianach dotyczących postępowania egzekucyjnego oraz zwrócił uwagę na najważniejsze modyfikacje przepisów ustawy procesowej. Dr M. Uliasz

omówił dwa główne cele projektowanych zmian, tj. informatyzację postępowań sądowych w ogólności, a także uproszczenie postępowania cywilnego (w tym przypadku – postępowania egzekucyjnego). Opracowując ogólne założenia informatyzacji postępowania egzekucyjnego, przyjęto w przepisach dwa najważniejsze, tj. kompleksowość informatyzacji postępowania egzekucyjnego oraz jej fakultatywność.

Pierwsze z założeń stanowi odpowiedź na potrzebę praktyki i – jak zauważono – zmiany te zmierzają do tego, aby jak największa liczba czynności (zarówno stron i uczestników, jak i organów postępowania egzekucyjnego) mogła być dokonywana przy wykorzystaniu technik informatycznych. Referent zauważył także, że charakter pewnych czynności, tzw. czynności manualnych, wykonawczych (np. przeszukanie odzieży czy prywatnych rzeczy) przesądza o tym, że muszą one zostać wykonane fizycznie przez komornika sądowego.

Jako drugie założenie procesu informatyzacji wskazano jego fakultatywność, co przejawia się tym, że o korzystaniu z systemu teleinformatycznego w celu komunikowania się z organem egzekucyjnym decyduje sam podmiot (tj. osoba wnosząca pismo czy, ogólnie mówiąc, uczestnik postępowania). Dr M. Uliasz zwrócił także uwagę na wyjątki od fakultatywności jako generalnej zasady; projektodawca przewidział bowiem rozwiązania w zakresie obligatoryjnego posługiwania się systemem teleinformatycznym. Są to przepisy dotyczące podmiotów, które są zaawansowane w zakresie korzystania z systemów teleinformatycznych, co jednoznacznie wyłącza możliwość podniesienia zarzutu wykluczenia cyfrowego.

Jak podkreślono w wystąpieniu, obydwa założenia procesu informatyzacji, tj. kompleksowość i fakultatywność, najpełniej realizowane są w przepisach dotyczących tzw. instytucji elektronicznego biura podawczego (EBP), która mimo że nie została nazwana wprost przez ustawodawcę w ten sposób, to określana jest tym pojęciem przez przedstawicieli praktyki, jak również doktryny prawa cywilnego procesowego. Dostrzeżono także i podkreślono, że ustawodawca odstępuje od pojęcia drogi elektronicznej, co zdaniem referenta było skutkiem uchwały

podjętej przez Sąd Najwyższy w 2012 r., zgodnie z którą termin „droga elektroniczna” nie był jednoznaczny. Z tego też względu w celu wyeliminowania wątpliwości w zakresie dopuszczalności wnoszenia pism procesowych za pomocą poczty elektronicznej (co równoznaczne jest z dotychczasowym terminem „droga elektroniczna”) ustawodawca posłużył się sformułowaniem „za pośrednictwem systemu teleinformatycznego”.

W trakcie rozważań dotyczących elektronicznego biura podawczego omówione zostały kwestie związane również z wątpliwościami pojawiającymi się na etapie procesu legislacyjnego, np. w zakresie ewentualnej awarii systemu teleinformatycznego. Zwrócono jednocześnie uwagę na kompleksowość w zakresie prawnego uregulowania tej instytucji. Kolejnym zagadnieniem omówionym w wystąpieniu była instytucja doręczeń elektronicznych, przy czym zaakcentowano hybrydowość tego rozwiązania (np. w przypadku gdy jedna ze stron postępowania wyrazi zgodę na dokonywanie wobec niej tzw. e-doręczeń, druga zaś strona wybierze tradycyjną formę komunikacji), a także omówiono szczegółowy tryb dokonywania doręczeń za pomocą systemu teleinformatycznego.

Istotnym zagadnieniem związanym z wiodącym tematem tegorocznej konferencji była elektroniczna licytacja w egzekucji z ruchomości. Jak wskazał dr M. Uliasz, co do zasady elektroniczna licytacja będzie alternatywą dla dotychczasowej licytacji ustnej, której sporym mankamentem jest niska efektywność, podyktowana przede wszystkim niewielką liczbą licytantów, wynikającą zwłaszcza z niskiej dostępności obwieszczeń o planowanej licytacji. Podkreślono, że utrzymany jest publiczny charakter tej licytacji, czemu służą przepisy dotyczące korzystania z portalu licytacyjnego, który będzie udostępniany nie tylko w Internecie, lecz także w każdym sądzie w godzinach jego urzędowania. Rozwiązanie takie umożliwia skorzystanie z portalu każdej osobie, także pozbawionej możliwości korzystania z Internetu w domu. Ponadto wskazano na publiczny charakter przepisów dotyczących obwieszczeń, które obecnie regulowane są rozporządzeniem w sprawie czynności komorników, zgodnie zaś z projektowaną nowelizacją – przeniesione zostaną

do Kodeksu postępowania cywilnego, a ich zakresem zostanie objęta zarówno licytacja ustna, jak i elektroniczna. Omówiono także szczegółowe kwestie związane z praktycznymi aspektami zainicjowania, a także przebiegu licytacji. W końcowej części referatu przedstawiono pozostałe zmiany wynikające z procesu informatyzacji, mające istotne znaczenie dla uproszczenia, a także usprawnienia postępowania egzekucyjnego.

Uczestnicy konferencji uznali również za niezbędne podjęcie tematu związanego z konsekwencjami dla eBTE wspomnianego wyżej wyroku Trybunału Konstytucyjnego, dotyczącego braku zgodności BTE z Konstytucją. Dyskusja panelowa poświęcona tej tematyce była istotnym punktem konferencji, prelegenci podjęli bowiem próbę odpowiedzi na pytanie „Życie po eBTE – jakie są alternatywy?”. Wzięli w niej udział: Tadeusz Białek (dyrektor Zespołu Prawno-Legislacyjnego Związku Banków Polskich), prof. dr hab. J. Gołaczyński, Marta Kosterna (menedżer Wydziału Windykacji Sądowej i Egzekucyjnej Raiffeisen Polbank), prof. nadzw. dr hab. D. Szostek, dr M. Uliasz, mec. Michał Rączkowski (wspólnik zarządzający Kancelarii Rączkowski & Kwieciński Adwokaci), a także SSR Beata Wójtowicz-Woźniczka (prezes Sądu Rejonowego Wrocław-Śródmieście).

Pierwszy głos zabrał M. Rączkowski, którego zadaniem było przedstawienie alternatywy dla eBTE z punktu widzenia praktyków, którzy rozwiązania te zmuszeni będą stosować w przyszłości. Wystąpienie rozpoczęło się od omówienia podstawowych danych statystycznych, których źródłem są informacje pochodzące od Związku Banków Polskich, zgodnie z którymi banki wystawiają łącznie ok. 1 mln bankowych tytułów egzekucyjnych (BTE). Rocznie 65% spraw kierowanych było do BTE, 31% do elektronicznego postępowania upominawczego (EPU), a 4% przeprowadzano w innych postępowaniach (zwykłe, nakazowe itd.). Referent podkreślił, że orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego wstrząsnęło systemem bankowym. W trakcie wystąpienia zwrócono uwagę na to, że po wyroku Trybunału praktyka sądów nie jest jednolita, co wyraża się w dwóch kierunkach orzekania. Po pierwsze, są sądy, które wciąż na-

dają klauzulę wykonalności BTE, ale coraz częściej są sprawy, w których pojawiają się odmowy w tym zakresie. M. Rączkowski stwierdził, że na skutki likwidacji BTE należy patrzeć z punktu widzenia trzech podmiotów, tj. wierzycieli bankowych, dłużników, a także interesu państwa. Likwidacja BTE zdaniem referenta spowoduje wydłużenie czasu niezbędnego na rozstrzygnięcie merytoryczne sprawy przez sądy, ale też wzrost kosztów jego uzyskania. Zwrócono uwagę na możliwość wykorzystania innego rodzaju postępowań, takich jak np. elektroniczne postępowanie upominawcze czy postępowanie nakazowe. Z punktu widzenia przedstawicieli sektora bankowego oznacza to, że banki będą zmuszone do zaangażowania większych środków finansowych do zajmowania się (obsługi) tymi sprawami, co związane jest m.in. z koniecznością nadzorowania terminów czy też z kontrolą postępowania odwoławczego. W przypadku dokonywania tych czynności w ramach wewnętrznych struktur bankowych konieczne będzie zwiększenie zatrudnienia, a idąc dalej – pomnożenie kosztów. Z tego też względu dla sektora bankowego istotną alternatywą – zdaniem referenta – jest tzw. outsourcing. W odniesieniu do konsekwencji likwidacji BTE dla dłużników wyrażono pogląd, zgodnie z którym nie przyczyni się to do polepszenia jego stanowiska, dlatego że po jego stronie wzrosną zabezpieczenia osobiste (np. podpisywanie weksli, więcej poręczeń, oświadczeń o poddaniu się egzekucji w formie aktu notarialnego itd.) lub rzeczowe. Ponadto podkreślono, że jedną z konsekwencji likwidacji BTE będzie wzrost kosztów, jakie będzie musiał ponieść dłużnik nawet w sytuacji, gdy go nie kwestionuje, ale ma przejściowe problemy uniemożliwiające spłaty. Konkluzją tego wystąpienia była teza, że zaprzeczono szanse związane z toczącymi się pracami nad eBTE.

Następnie głos zabrała B. Wójtowicz-Woźniczka, która była pierwszą przewodniczącą wydziału, w którym testowano od strony praktycznej zastosowanie eBTE. Z tego też względu wystąpienie poświęcone zostało przedstawieniu wniosków z praktycznego punktu widzenia w zakresie wykorzystania eBTE. Istotna część wypowiedzi dotyczyła postępowania

klauzulowego. W opinii prelegentki dobrze by było bowiem, aby na dalszym etapie prac nad postępowaniem klauzulowym dało się wykorzystać wypracowany już system dotyczący eBTE. Referentka zwróciła uwagę na to, że do dnia 1 sierpnia 2016 r. linia orzecznicza sądów powszechnych w zakresie nadawania klauzuli wykonalności BTE będzie różna, co obecnie już jest dostrzegalne. Przyczyną takiego stanu rzeczy jest to, że niektórzy patrzą w kierunku dłużnika, inni zaś w kierunku wierzyciela. Przedstawiono także sposób rozwiązania tego problemu na obszarze działania sądów w okręgu wrocławskim, w którym omawiane kwestie należą do kompetencji wyłącznie jednego wydziału. W tym okręgu podjęto słuszną zdaniem referentki inicjatywę i skierowano zapytanie do wydziału wizytacyjnego o możliwość ujednolicenia linii orzeczniczej.

Po dwóch wystąpieniach rozpoczęła się dyskusja panelowa, moderowana przez mec. M. Rączkowskiego. Na pierwsze pytanie, o ocenę sentencji wyroku TK i wizję przyszłości, prof. J. Gołaczyński odpowiedział, że trudne jest dyskutowanie nad kwestią zasadności czy też bezzasadności przywoływanego wielokrotnie w trakcie konferencji wyroku TK. Podkreślił, że uwaga powinna koncentrować się na próbie odpowiedzi na pytanie o to, jakie należy wprowadzić rozwiązania, które pozwolą bankom zaspokajać ich wierzytelności, ale będą też korzystne dla dłużników, czy mówiąc najogólniej – dla całego sądownictwa. Zaznaczył, że nie są dostępne pisemne uzasadnienie ani motywy TK, co powoduje konieczność oparcia stanowiska wyłącznie na dość obszernym ustnym uzasadnieniu. Dlatego też prof. J. Gołaczyński zasugerował, że należy poczekać do upowszechnienia motywów, jakimi kierował się Trybunał, co umożliwi wskazanie w sposób miarodajny kierunku, w którym powinno się podążać. Motywy te odgrywać będą istotną rolę sugestywną dla ustawodawcy pod kątem ewentualnych zmian legislacyjnych, które zmierzać będą do właściwego zabezpieczenia interesów dłużnika w sporze, w którym wierzycielem jest bank.

Następne pytanie dotyczące „życia po BTE”, skierowane zostało do przedstawiciela Związku Banków Polskich, Tadeusza Białka, który mówiąc o skutkach swoistej likwidacji BTE, w pierwszej ko-

lejszości zwrócił uwagę na trzy istotne obszary związane z kosztami. Po pierwsze, dotyczyć to będzie kosztów sądowych, obciążających osoby, od których banki będą dochodzić wierzytelności. Są to koszty należące do kategorii bezspornych, o czym świadczą choćby dane statystyczne pochodzące z roku 2010, który z punktu widzenia BTE był rekordowy. W tamtym okresie wszczęto zaledwie 74 postępowania przeciwegzekucyjne. Po drugie, w następstwie likwidacji BTE pojawią się także – zdaniem referenta – koszty związane z ustanowieniem zabezpieczeń, w tym oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Trzecia grupa kosztów to koszty odsetkowe, jeżeli bowiem wydłuży się sądowe postępowanie rozpoznawcze, to w naturalny sposób będą one rosły. Z tego też względu przewlekłość tego postępowania będzie miała negatywne konsekwencje bezpośrednio dla klienta.

Druga część odpowiedzi poświęcona została dostępnym alternatywom, wśród których wskazano weksel, oświadczenie o poddaniu się egzekucji, co stanowiło odesłanie do możliwości bezpośrednio związanych z kosztami. Uzupełnieniem tej wypowiedzi w zakresie zastosowania weksla było stanowisko B. Wójtowicz-Woźniczki, która zwróciła uwagę na ryzyko wiążące się z postępowaniem wekslowym i obrotem wekslem, ograniczona jest bowiem możliwość podnoszenia zarzutów na tle prawa wekslowego, zwłaszcza gdy jest on w obrocie. Tu – jak wskazano – pozycja dłużnika jest bardzo słaba, a możliwość jego obrony niezmiernie trudna, a nawet niemożliwa.

Na pytanie dotyczące strategii przygotowywanych przez przedstawicieli sektora bankowego M. Kosterna odpowiedziała, że według wstępnych wyliczeń na rok 2018 szacuje się, iż w przypadku wartości nieprzekraczającej 20 tys. zł banki nie będą odbierać zabezpieczenia, a gdy wartość ta będzie wahać się w granicach 20–50 tys. zł, wówczas stosowanym zabezpieczeniem będzie weksel, w przypadku zaś kwot przewyższających wartość 50 tys. zł niezbędne będzie złożenie notarialnego oświadczenia o poddaniu się egzekucji. Zwrócono także uwagę na to, że obecnie BTE uzyskuje się w terminie ok. 60 dni, co w przypadku jego likwidacji spowoduje przeciążenie elektronicznego postępowania upominawczego, do którego większość z tych spraw będzie kierowana.

Głos zabrał także dr M. Uliasz, który studząc nastroje obecnych na konferencji, zaapelował o cierpliwość do czasu, kiedy opublikowane zostanie uzasadnienie TK, w którym być może sformułowane zostaną wytyczne pod adresem ustawodawcy. Jak zauważono, być może instytucja ta zostanie utrzymana, z zastrzeżeniem konieczności wprowadzenia modyfikacji w ten sposób, aby polepszyć sytuację dłużnika.

W dyskusji głos zabrał także dr Zbigniew Woźniak, sędzia Sądu Okręgowego w Zielonej Górze. Podsunął on pomysł, że można wykorzystać postępowanie elektroniczne na wzór aktu notarialnego, w którym dłużnik poddaje się egzekucji. Wyraził postulat stworzenia adekwatnej wzmianki w regulacjach prawnych, aby elementem dopuszczającym do egzekucji był warunek wyciągu z ksiąg banku.

Po przerwie prof. J. Gołaczyński rozpoczął obrady drugiego panelu, w którym udział wzięli przedstawiciele korporacji – sektora bankowego, notariuszy i komorników. Pierwsze z wystąpień wygłoszone zostało przez Marka Rechcińskiego, dyrektora operacyjnego reprezentującego Departament Kredytów Trudnych Klienta Korporacyjnego Banku Pekao S.A. Tematem wystąpienia było zinformatywowane postępowanie egzekucyjne w praktyce z perspektywy przedstawiciela sektora bankowego. Przedstawiony został tzw. e-niezbędnik, zawierający elementy zaspokajające podstawowe potrzeby, wśród których referent wymienił:

- wszczęcie egzekucji online (wskazano, że istotne jest to, aby bank jako wierzyciel mógł zainicjować całe postępowanie za pomocą systemu teleinformatycznego, co obecnie poza EPU w zakresie wszczęcia egzekucji online nie jest możliwe);
- dostęp do informacji, a także do pism składanych przez komornika sądowego w postaci elektronicznej;
- zwiększenie efektywności postępowania przez współpracę z komornikiem sądowym (w tym miejscu podkreślono, że licytacje online upublicznia i przyspiesza postępowania egzekucyjne);
- zakończenie egzekucji w formie elektronicznej.

Zwrócono uwagę na to, że istnieją produkty służące do komunikacji między komornikiem a wierzycielem, choć nie jest to narzędzie powszechnie stosowane w pracy komorników sądowych. Szczególna uwaga poświęcona została kontaktowi z komornikiem sądowym i jego znaczeniu dla skuteczności i efektywności współpracy. Wyrażono postulat, aby licytacja była upubliczniona i prowadzona elektronicznie.

Następnie głos zabrał prezes Krajowej Rady Komorniczej – Rafał Fronczek, wypowiadając się na temat konsekwencji i wpływu nowelizacji Kodeksu postępowania cywilnego (druk 2678) na pracę komornika sądowego. Jak podano, 41% spraw to sprawy wszczęte na podstawie tytułu wydanego w EPU, co pokazuje, jak silna jest potrzeba dalszej informatyzacji postępowania cywilnego, czemu w zupełności odpowiada projekt ustawy. Odnosząc się do przedstawionych już głównych założeń i celów informatyzacji postępowania egzekucyjnego, prelegent zaakcentował kwestię związaną z uproszczeniem postępowania, a także z jego usprawnieniem, podniesieniem skuteczności egzekucji i obniżeniem kosztów postępowania egzekucyjnego zarówno dla wierzycieli, jak i komorników sądowych. Zauważył, że informatyzacja niesie za sobą możliwość wykorzystania systemu teleinformatycznego do obsługi postępowania egzekucyjnego, a także do wykorzystania systemu teleinformatycznego jako wyłącznego sposobu komunikacji z administracyjnymi organami podatkowymi, jak również prowadzenia elektronicznej licytacji ruchomości i elektronicznego zajęcia rachunku bankowego. Jak podkreślił R. Fronczek, każdy z tych procesów obecnie obsługiwany jest przez inny system, zatem system obsługujący postępowanie egzekucyjne umożliwi wniesienie wniosku o wszczęcie egzekucji, a także innych wniosków i oświadczeń w toku postępowania, jak również pozwoli na dokonywanie doręczeń elektronicznych. Zdaniem referenta rozwiązania te spełniają oczekiwania wyrażone przez M. Rechcińskiego.

Rafał Fronczek wyraził stanowisko, zgodnie z którym wdrożenie systemu do obsługi systemu sądowego może zająć kilka najbliższych lat. Z tego też względu wydaje się, że warto podjąć dyskusję na temat uruchomienia

systemu do obsługi postępowania egzekucyjnego znacznie wcześniej. Prelegent zaakcentował potrzebę wprowadzenia w ślad za uregulowaniami ustawowymi rozwiązań umożliwiających pełną elektronizację postępowania po stronie komorników (obejmującą zaplecze działania komornika, tj. elektroniczną biurowość). Referent odniósł się do istniejącego projektu rozporządzenia wydanego na podstawie art. 17c ustawy o komornikach sądowych, w którym przewiduje się, że na wzór rozwiązania funkcjonującego w EPU będzie możliwość prowadzenia akt elektronicznych, dokumenty zaś, które będą napływały do komornika w postaci tradycyjnej, będą digitalizowane i pozostawiane w systemie teleinformatycznym oraz przechowywane w pomocniczym zbiorze dokumentów. W praktyce zarówno korespondencja napływająca, jak i sporządzana przez komornika pozostawiona w systemie będzie miała postać cyfrową.

Poruszona została także kwestia e-doręczeń i ich obligatoryjnego charakteru w zakresie komunikacji z organami administracji publicznej i innymi organami egzekucyjnymi. Referent wyraził postulat stworzenia systemu dedykowanego do komunikacji z komornikami sądowymi. Omówione zostały także kwestie związane z zajęciem rachunku bankowego. Wśród rewolucyjnych zmian wskazano komornicze wyjawienie majątku, co przedstawiono jako instytucję, która nie będzie konkurencyjna dla sądowego wyjawienia majątku, bo w istocie „skonsumuje” tę instytucję. R. Fronczek odniósł się także do ogólnych zmian w postępowaniu egzekucyjnym wynikających z projektu, które wpływają zarówno na transparentność, jak i zwiększenie efektywności postępowania egzekucyjnego.

Kolejnym przedstawicielem praktyki wygłaszającym referat była Elżbieta Rączkowska-Martyn, wiceprezes Krajowej Rady Notarialnej, która zajęła się problematyką praktycznych uwag z punktu widzenia notariatu, wynikających z informatyzacji postępowania wieczystoksięgowego. Jak podkreślono na wstępie, kierunek ten został wyznaczony ustawą o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego oraz innych ustaw (w tym ustawy Prawo o notariacie), która wejdzie w życie dnia 18 listopa-

da 2015 r., a jej konsekwencją będzie to, że elektroniczne postępowanie wieczystoksięgowe stanie się faktem. Wśród przyczyn jego wprowadzenia wskazano zagwarantowanie bezpieczeństwa obrotu nieruchomościami przez stworzenie możliwości automatycznego ujawnienia transakcji w księdze wieczystej, a co za tym idzie – możliwości utrudnienia ponownej sprzedaży tej samej nieruchomości. Kolejny raz w trakcie konferencji dostrzeżono istotną rolę procesu informatyzacji, który w tym przypadku przyczynił się do zmian w zakresie korzystania z ksiąg wieczystych, dzięki czemu aktualnie prowadzone są one w systemie teleinformatycznym. Odniesiono się do niewątpliwych zalet tego rozwiązania, wskazując na możliwość przeglądania ksiąg wieczystych prowadzonych w systemie teleinformatycznym, składania za jego pośrednictwem wniosku o wydanie dokumentu z księgi wieczystej (odpisu czy wyciągu), który po samodzielnym wydrukowaniu w tym systemie ma moc dokumentu wydanego przez sąd, a także weryfikacji pobranego dokumentu i uzyskania wyciągu z księgi wieczystej. Bardzo pozytywnie oceniono możliwość przeglądania księgi wieczystej prowadzonej w systemie teleinformatycznym.

Istotnym zagadnieniem wystąpienia były problemy związane z uiszczeniem opłaty od wniosku o wydanie odpisu czy też wyciągu z księgi wieczystej za pośrednictwem systemu teleinformatycznego. Zdaniem referentki to rozwiązanie z punktu widzenia prac notariusza nie do końca jest trafione, samorząd został bowiem wyłączony ze zwolnienia z opłaty sądowej w zakresie pobrania odpisu czy wyciągu. Na poparcie tego stanowiska wskazano, że znacząca liczba wniosków (ok. 45%) składanych o odpisy z ksiąg wieczystych pochodzi od notariuszy. Wśród negatywnych aspektów tego rozwiązania wskazano, że jest ono niekorzystne głównie z tego względu, iż czynność notariuszy (podobnie jak komorników sądowych) ma być skuteczna, ale przede wszystkim oparta na aktualnym stanie prawnym. Dlatego też *de lege ferenda* został wyrażony postulat, że idealnym rozwiązaniem byłaby możliwość pobierania odpisu na zasadach dotyczących rejestru przedsiębiorców w KRS, w którym jest to nieodpłatne.

Wśród najważniejszych zmian z punktu widzenia pracy notariuszy wskazano to, że wnioski wieczystoksięgowe (np. o dokonanie wpisu czy założenie księgi wieczystej) będą składane przez nich w dniu podpisania aktu notarialnego, co nakłada na nich ogromną odpowiedzialność, a zarazem stanowi obowiązek dokonania czynności notarialnej i przesyłania tego wniosku w systemie teleinformatycznym w tym samym dniu. Uzależnia to notariuszy od funkcjonowania systemu i jego sprawności. Wyrażono postulat, aby zdefiniowany przez ustawodawcę okres zastąpić wyrażeniem „niezwłocznie”. Ponadto w wystąpieniu odniesiono się także do wprowadzonej możliwości zrzeczenia się w akcie notarialnym dostarczenia przez sąd informacji o wpisie dokonanym przez stronę postępowania. Rozwiązanie to zostało ocenione jako krok w dobrym kierunku w celu uproszczenia i usprawnienia postępowania wieczystoksięgowego. Odniesiono się także do kwestii związanych ze stosowaniem interaktywnych formularzy wniosków wieczystoksięgowych udostępnionych w systemie teleinformatycznym. Podkreślono także mankamenty prac legislacyjnych, polegające na braku przepisów wykonawczych. Podsumowując, prelegentka wskazała, że zmiany te mają istotny wpływ na zapewnienie bezpieczeństwa obrotu prawnego nieruchomości, a także wyraziła gotowość samorządu notarialnego i otwartość na nowoczesne rozwiązania.

W kolejnym wystąpieniu przybliżona została przez prof. D. Szostka problematyka związana z wdrożeniem rozporządzenia eIDAS, mającego wpływ na identyfikację elektroniczną podmiotów w postępowaniu egzekucyjnym. Referent w pierwszej kolejności zauważył, że polski ustawodawca nie ma żadnej alternatywy w zakresie stosowania przedmiotowego rozporządzenia dotyczącego identyfikacji podmiotów w systemach teleinformatycznych, co oznacza, że musi on je zaimplementować. Rozporządzenie to będzie miało ogromny wpływ na prawo unijne, ale i polskie, wdrożenie zaś agendy cyfrowej staje się faktem. Prelegent zaakcentował bezpośredni wpływ postanowień rozporządzenia na stosowanie prawa, pojawianie się nowych usług publicznych

i konieczność dokonania dalszych zmian legislacyjnych. Podkreślił kwestię wprowadzenia trzech rodzajów podpisów elektronicznych: zwykłego (będzie miał inną definicję niż dotychczasowa), zaawansowanego podpisu elektronicznego (konstrukcja znajdująca się między zwykłym a kwalifikowanym podpisem) i kwalifikowanego podpisu elektronicznego (nasz dzisiejszy bezpieczny podpis elektroniczny weryfikowany ważnym kwalifikowanym certyfikatem). Zaakcentowano, że od dnia 1 lipca 2016 r. kwalifikowany podpis elektroniczny będzie mógł opierać się wyłącznie na oprogramowaniu (obecnie wymogiem jest oprogramowanie i urządzenie). Mianem rewolucyjnej prelegent określił zmianę zawartą w art. 25 ust. 2 rozporządzenia w zakresie równoważności podpisów złożonych w różnych formach, do tej pory bowiem orzeczenia (zarówno sądów administracyjnych, jak i powszechnych) opierały się na tym, że równoważność podpisów nie dotyczy formy, co nie jest zgodne z aktualnym brzmieniem rozporządzenia, ponieważ od momentu jego obowiązywania kwalifikowany podpis elektroniczny będzie miał skutek równoważny podpisowi własnoręcznemu. Konsekwencją jest to, że od dnia 1 lipca 2016 r. wszędzie tam, gdzie wymagany jest podpis własnoręczny, możliwe będzie używanie w całej Europie kwalifikowanego podpisu elektronicznego. Równoważność polega bowiem na tym, że jeden podpis zastępuje drugi. Zdaniem referenta przepis ten nie daje żadnej możliwości innej interpretacji. Opinie opierające się na tezie, że ten przepis nie będzie miał zastosowania na gruncie prawa polskiego, są zatem całkowicie bezzasadne. Prelegent dostrzegł także pojawienie się nowego instrumentu i nowej możliwości, również w zakresie stosowania pieczęci elektronicznej. Zwrócono ponadto uwagę na usługę rejestrowanych doręczeń elektronicznych, sąd bowiem nie będzie miał prawa podnosić zarzutu, że nie zostało skutecznie doręczone pismo, jeśli zostało doręczone jako usługa rejestrowanych doręczeń elektronicznych.

Istotne z punktu widzenia praktycznego zarządzania sprawami sądowymi było wystąpienie Andrzeja Templina, zastępcy kierownika Oddziału w Centrum Kompetencji i Informatyzacji Sądownictwa (CKIS),

będącego II Oddziałem Informatycznym w Sądzie Apelacyjnym we Wrocławiu. Wystąpienie na temat systemu informatycznego sądów eCausus oraz związanych z nim szans i zagrożeń rozpoczęło się od przedstawienia najważniejszych jego założeń. Za główny cel projektu uznano ułatwienie komunikacji obywatela z sądem z wykorzystaniem sieci Internet, system ten ma być bowiem centralnym systemem dla sądownictwa powszechnego. Referent zauważył, że istnieje wiele przesłanek za jego budową i wdrożeniem. Podstawową jest usprawnienie wymiaru sprawiedliwości, ale i funkcjonujących aktualnie licznych e-usług, których w sądownictwie jest coraz więcej (np. e-usługi mające postać tradycyjną, tj. S24 – elektroniczna rejestracja spółek, EPU czy EPO, jak również pozostałe usługi – spora grupa usług informacyjnych, np. zbudowany przez CKIS portal informacyjny zapewniający możliwość przeglądania akt elektronicznych czy też portal orzeczeń, a także dostęp do KRS, EKW, KRK). Podkreślono, że w obszarze sądownictwa powszechnego działa wiele różnych systemów zarządzania sprawami kilku producentów, które nie są ze sobą kompatybilne (jedne dedykowane są usługom w obszarze procesowym, rejestrowym, inne w obszarze wykonawczym, np. wykonawstwa pieniężnego), co rodzi ogromny problem, istnieją bowiem przeszkody w swobodnym przepływie informacji. Z tego też względu niezbędne jest stworzenie centralnego systemu sądowego, ponieważ dalsze wdrażanie kolejnych e-usług może wiązać się z pewnymi barierami w sferze organizacyjnej, powodować nowe obowiązki, a w skrajnych przypadkach wiązać się także z wydłużeniem czy skróceniem czasu pracy. Dlatego też zamierzeniem jest zbudowanie jednego systemu zarządzania sprawami z centralną bazą danych.

Omawiając strukturę systemu, referent wyróżnił dwie warstwy funkcjonalne, tj. *back office* i *front office*. Pierwsza z nich dotyczy systemu zarządzania sprawami, obejmującego wszystkie sądowe wydziały merytoryczne (w pierwszej kolejności cywilne, następnie zaś karne, rodzinne, wykonawcze, rejestrowe itd.). Stworzona zostanie także platforma in-

tegracyjna do tego, żeby ten system mógł kooperować z systemami zewnętrznymi. Prelegent zapowiedział, że pierwszą w kolejności usługą integracyjną będzie współpraca z systemem rachunkowości i kadr, wykorzystywanym w działach finansowych sądownictwa, co ma na celu usprawnienie przepływu informacji finansowych (np. o opłatach sądowych) między wydziałem merytorycznym a finansowym. Za pomocą tej warstwy integracyjnej będzie możliwe łączenie się z całą gamą istniejących już zewnętrznych systemów, np. Krajowym Rejestrem Karnym, Krajowym Rejestrem Sądowym, systemem informatycznym Schengen, systemami policyjnymi, a także systemami PESEL, NOE.SAD czy E-wokandą itd. Z pewnością warstwa ta umożliwi skuteczną komunikację dla *front office*, pełniącego w zamierzeniu funkcję punktu obsługi klienta, w którym podmiot złoży tzw. zlecenie do sądu (np. wniosek, pozew itd.) i po pewnym czasie otrzyma decyzję sądową. Wśród dwóch komplementarnych i niezwykle ważnych usług wskazano EBP, dzięki któremu – jak podkreślano we wcześniejszych referatach – zaistnieje możliwość złożenia pism procesowych z załącznikami w postępowaniu cywilnym, podpisywania dokumentów, opłacenia pisma, otrzymania urzędowego poświadczenia przedłożenia dokumentu czy też doręczenia dokumentu elektronicznego stronie przeciwnej. Przedstawiono także szczegółowe założenia funkcjonalne warstwy *back office*, wśród których wyróżniono: zapewnienie standaryzacji i optymalizacji procesów w pracy wymiaru sprawiedliwości (co będzie wsparciem organizacyjno-technicznym), wsparcie w zakresie zarządzania dokumentami (całe zaplecze związane z przetwarzaniem, generowaniem dokumentów), a w niektórych obszarach – kompleksowe zarządzanie korespondencją (generowanie np. list nadawczych, potwierdzeń odbioru itd.). Zauważono, że EBP będzie usługą komplementarną do już istniejącego rozwiązania, tj. portalu informacyjnego, a także podkreślono jego zalety wynikające z hybrydowego charakteru, co wyklucza możliwość zarzutu wymuszenia stosowania systemu teleinformatycznego przez każdego uczestnika postępowania sądowego. Podsumowując, wskazano, że wstępna

symulacja, która została przeprowadzona w związku z wdrożeniem tego rozwiązania, zakłada oszczędności na poziomie 150 mln zł rocznie.

Z całą pewnością zorganizowana w tym roku siódma już konferencja z cyklu „Informatyzacja wymiaru sprawiedliwości” stanowiła odpowiedź na bieżące potrzeby wynikające z toczącej się dyskusji wśród przedstawicieli praktyków, jak również świata nauki, której przedmiotem były – i wciąż są – projektowane akty prawne czy też rozwiązania wdrażane w sferze procesu informatyzacji. Warto zauważyć, że niespełna dwa miesiące po tym, jak odbyła się konferencja, projekt ustawy nowelizującej m.in. Kodeks postępowania cywilnego, tj. druk sejmowy nr 2678, pozytywnie przeszedł proces legislacyjny, który zakończył się podpisaniem ustawy przez prezydenta. Oznacza to, że kolejna dyskusja dotycząca projektu ustawy i skonstruowanych w nim założeń zmierzających do usprawnienia postępowania egzekucyjnego była jednocześnie ostatnią w tym zakresie, w przyszłości zaś warto podjąć debatę mającą na celu ocenę wprowadzonych już zmian i wykorzystania w praktyce założeń ustawodawcy.

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 59,90 zł brutto

Elektronizacja sądowego postępowania egzekucyjnego w Polsce

Andrzej Marciniak
redakcja naukowa

W abonamencie
książkowym

TANIEJ

44,93 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

Książka skierowana do osób, które chcą się odnaleźć w nowoczesnych, z informatyzowanych konstrukcjach postępowania egzekucyjnego.

Wszystkie publikacje Wydawnictwa Currenda można zamówić pod adresem: www.sklep.currenda.pl

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 99 zł brutto

Zenon Knypl, Zbigniew Merchel

Komentarz do ustawy o komornikach sądowych i egzekucji

Wydanie V

Stan prawny na dzień
1 kwietnia 2015 roku

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

74,25 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

 CURRENDA

Oddajemy
do rąk Czytelników
piąte wydanie
komentarza
z nadzieją, że ułatwi
on wykładnię
i stosowanie
przepisów ustawy.

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa Currenda
można zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 79,80 zł brutto

ZENON KNYPL

EKSMISJA A PRAWA CZŁOWIEKA

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

59,85 zł brutto

25% rabatu
i wysyłka gratis!

CURRENDA

„Eksmisja a prawa człowieka”

to kolejne, już drugie
wydanie wzbogacone
o nowe aspekty
prawne, związane ze
zmianami przepisów,
orzecznictwem
oraz praktyką.

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa Currenda
można zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

ZAMÓW JUŻ TERAZ

Zamówienia na abonament prosimy składać
drogą mailową na adres marketing@currenda.pl

Cena katalogowa: 49 zł brutto

PRZEPISY DLA KOMORNIKÓW

Wybór przepisów
(k.p.c. i u.k.s.e.)
Stan prawny na dzień 4 marca 2015 roku

TOM I

**W abonamencie
książkowym**

TANIEJ

36,75 zł brutto
25% rabatu
i wysyłka gratis!

Tom I składa się z k.p.c. i u.k.s.e.,
tom II zawiera przepisy wykonawcze.
Stan prawny na dzień 4 marca 2015 r.

PRZEPISY DLA KOMORNIKÓW

Wybór przepisów
(k.p.c. i u.k.s.e.)
Stan prawny na dzień 4 marca 2015 roku

TOM II

Wszystkie publikacje
Wydawnictwa
Currenda można
zamówić
pod adresem:
www.sklep.currenda.pl

Czasopismo naukowe komorników sądowych

Przegląd Prawa Egzekucyjnego

NR 10/2015

WSPIERAMY PROFESJONALISTÓW

al. Niepodległości 703A
81-853 Sopot

tel.: +48 58 550 38 75/76
faks: +48 58 550 38 75 w. 26
e-mail: marketing@currenda.pl
www.currenda.pl/przeglad
www.sklep.currenda.pl